

གོ་ལ་ལན་ ལག་དེབ།

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྩིད་ལེན་པའི་ལག་དེབ།
༢༠༢༡ བསྐྱར་བཅོས།

 International Service
for Human Rights

ཐུལ་སྤྱིའི་འགོ་བ་མེད་ཐོབ་ཐང་ནངས་ཁུ་ཁང་གི་སྐོར།

དཀར་ཆག

སྒྲིབ་བཞུགས།

ཀླུ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཀྱི་ཁང་གི་འཛིགས་སྐུལ་དང་ཚོལ་ལན་གྱི་ལས་དོན་སྒྲོལ།	༩
ལག་དེབ་འདིའི་སྒྲོལ།	༩

ལེའུ་དང་པོ། སྐབས་དོན།

༡།༡། འཛིགས་སྐུལ་དང་ཚོལ་ལན་གྱི་རང་བཞིན།	༥
༡།༢། འཛིགས་སྐུལ་དང་ཚོལ་ལན་གྱི་ཁྱབ་ཆད།	༥
༡།༣། ཀླུ་ཁབ་ཁག་དང་ཀླུ་ཚོགས་ཀྱིས་ཚོལ་ལན་སྒྲོག་པའི་བྱ་སྤྱོད་འགོག་ཐབས་སུ་ཁྱིམ་ཀྱི་འགན་འཁུ།	༥

ལེའུ་གཉིས་པ། ཉེན་ཁའི་དབྱུང་ཞིབ།

༩།༡། ཉེན་ཁའི་སྒྲོལ་གྱི་འབྲེལ་བཟོན་མདོར་བསྡུས།	༡༩
༩།༢། ཉེན་ཁའི་དབྱུང་ཞིབ། སྤྱི་བསྐྱོན་སྤྱོད།	༡༩
༩།༣། ཉེན་ཁ་སེལ་ཐབས་ཀྱི་འཆར་གཞི།	༡༩

ལེའུ་གསུམ་པ། འཛིགས་སྐུལ་དང་ཚོལ་ལན་ལ་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ཚོགས་ཀྱིས་ལན་འདེབས།

༣།༡། ཆེད་སྒྲིག་གི་སྤྱི་འཆར་གསུང་།	༣༩
༣།༢། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་དང་ལྟན་འགྲུབ་ཀྱི་ཡོངས་ཁྱབ་དུས་མཚམས་བསྐྱར་ཞིབ།	༣༩
༣།༣། དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཆོད་ཁག་ལག་ལེན།	༣༩
༣།༤། མཐོང་མཐོང་ལས་ལེན།	༣༩
༣།༥། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་གྱི་སྤྱི་འཆར་དུང་ཆེད་ལྟན་འགྲུབ་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་གྲོས་མོལ།	༣༩

ལེའུ་བཞི་པ། ས་ཁུལ་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོགས་པ་ཁག་གིས་དབྱུང་གཞན་དང་ཚོལ་ལན་སྒྲོག་པའི་བྱ་སྤྱོད་ལ་ལན་འདེབས།

༤།༡། སྤྱི་ཆེན་ཨ་རིའི་ཀླུ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་ཀྱི་འཆར་གསུང་།	༣༩
༤།༢། སྤྱི་ཆེན་ཨ་རིའི་ཀླུ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་ཀྱི་འཆར་གསུང་།	༤༠

ལེའུ་ལྔ་པ། ཀླུ་ཁབ་ཁག་ནས་ཀླུ་སྤྱོད་ཀྱི་ཀླུ།

༥།༡། ཀླུ་ཁབ་རིམ་པའི་གཞུང་ཆབ་ལས་ཁྱུང་ནས་ཀླུ་སྤྱོད་ཀྱི་ཀླུ།	༤༣
༥།༢། སྤྱི་གཞུང་ཁག་ནས་ཀླུ་སྤྱོད་གཞན།	༤༤

ལེའུ་དྲུག་པ། ཀླུ་སྤྱིའི་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་ཚོགས་པ་ཁག་གིས་ཀླུ་སྤྱོད།

སྤྱི་བརྒྱུད་

ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཏུ་ཁང་གི་འཛིགས་སྐྱུལ་དང་རྒྱལ་ལོ་གི་ལས་དོན་སྐོར་

ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཏུ་ཁང་གིས་ཀྲུལ་སྤྱི་དང་ཀྲུལ་ནང་། ས་གནས་བཅས་པར་ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་ལུགས་ཁག་ལ་རྒྱལ་དང་གཞི་རྒྱུ་ལོང་ལོང་གི་སྤྱི་བུ་དང་། ཐབས་ལམ། ལས་སྤྱོད་བཅས་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། གཞི་རྒྱུ་ལོང་ལོང་སྐབས་འགན་ཁུར་བའདེད་ཀྱང་བྱེད་ཐུབ་པ་བཟོ་རྒྱུ་འབད་བཟོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཏུ་ཁང་གིས་འཛིགས་སྐྱུལ་དང་རྒྱལ་ལོ་སྤྱོད་པའི་གནས་ཚུལ་རྣམས་འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྤྱོད་ཀྱི་ལུགས་བྱས་ནས་སྤྱོད་འགོ་བཙུག་པ་ལྟར་པའི་ཐབས་ལམ་ལག་བསྟར་བྱེད་འཇུག་གི་ཡོད། དེའི་ཁྲོད་སྤྱོད་རྒྱལ་ལོ་ལྟར་མཚམས་འཛིག་དགོས་ཞེས་པའི་ལས་འགྲུལ་ཡང་ཚུད་ཡོད། ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཏུ་ཁང་གིས་ རྒྱལ་ལོ་ལྟར་མཚམས་འཛིག་དགོས་ཞེས་པའི་གངས་ཐོའི་ཡིག་མཛོད་ཉར་ཆགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ནང་མཉམ་འབྲེལ་ཀྲུལ་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱི་བུ་དང་ཆེས་སྤྱོད་མཉམ་འབྲེལ་ཀྲུལ་པའི་རྒྱལ་ལོ་ལྟར་སྤྱོད་པའི་གནས་ཚུལ་རྣམས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་འགྲོ་བའི་ཀྱི་ཡོད།

ལག་དེབ་འདིའི་ནང་བཀོད་པའི་མཉམ་འབྲེལ་ཀྲུལ་ཆོགས་ཀྱི་ལས་ཁུངས་དང་སྤྱི་ཆོན་ཁག་ཇི་ལྟར་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཚུལ་སྐོར་གི་གནས་ཚུལ་ཀྲུལ་པ་ལེས་འདོད་ན་བྲག་འདི་ནས་དབྱེད་ཡིག་དང་། སི་པན་སྐད། རྒྱ་སྐད་སིའི་སྐད་ཐོག་རིན་མེད་སྤྱོད་ཆོན་ཡོད་པས་ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཏུ་ཁང་གིས་སྤྱོད་པའི་མཉམ་འབྲེལ་མཐུད་གནང་རོགས།

ལག་དེབ་འདིའི་སྐོར་

ལག་དེབ་འདི་ནི་གཙོ་བོ་ས་གནས་དང་ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལས་ལུགས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པ་རྣམས་ལ་དམིགས་པ་ཞིག་ཡིན། དམིགས་བསལ་མཉམ་འབྲེལ་ཀྲུལ་ཆོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་ལུགས་དང་། སྤྱི་ཆོན་ཁག་ཇི་ལྟར་ཀྱི་དེ་ཀྱང་། སྤྱི་ཆོན་ཁག་ཇི་ལྟར་ཀྱི་དེ་ཀྱང་ཡོད་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་ཆོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཡིན།

ལག་དེབ་འདིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པ་རྣམས་ལས་ལུགས་དང་སྤྱི་ཆོན་ཁག་དེ་དག་ལྟར་འབྲེལ་འབྲེལ་བྱེད་སྐབས་འབྲེལ་བྱེད་པའི་ཉེན་ཁ་རྣམས་གསལ་སྤྱོད་བྱས་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཉམ་འབྲེལ་ཀྲུལ་ཆོགས་དང་ས་གནས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལས་ཁུངས་ཁག་གིས་སྤྱི་ཆོན་ཁག་ལ་བརྟེན་ནས་ཉེན་ཁ་ཁྲོད་དག་ལས་ཆད་པའི་ཚན་ཞིག་སྤྱད་སྤྱོད་ཐོབ་སྤྱོད་བསམ་འཆར་བཏོན་ཡོད། དེ་ལྟར་བྱེད་སྐབས་སྤྱད་སྤྱོད་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཆ་ལག་ཆད་བཞིག་མཁོ་སྤྱོད་ཐོབ་རྒྱུ་དམིགས་ལུ་འཛིན་གྱི་མེད། གནས་སྐབས་དང་གནད་དོན་གྱི་བྱུག་པ་ལ་གཞིགས་ནས་གདམ་ག་གང་ཞིག་ལེགས་ཤོས་ཡིན་མེད་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱིས་བསམ་གཞིགས་བྱེད་དགོས།

འབྲེལ་ཡོད་ཐབས་ལམ་ཁག་ཅིག་གཞུང་ཆབ་ལས་ཁུངས་བརྒྱུད་ (ལེ་ལུ་ལྷ་པ།) དང་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཆོགས་པ་བརྒྱུད་ (ལེ་ལུ་བྱུག་པ།) ཐབས་ལམ་ཡོད་སྤྱོད་པ་རྣམས་ལ་ལག་ལེན་བསྟར་བྱུང་བ་དེ་དག་ལྟར། ལག་དེབ་འདིའི་ནང་བཀོད་པའི་ཐབས་ལམ་རྣམས་ཀྱིས་ལུས་སྤྱོད་གི་བདེ་འཇགས་མཁོ་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་དེས་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། གནས་སྐབས་མང་པོའི་ནང་མངོན་གསལ་དོད་པོ་དང་མང་ཆོགས་ཀྱིས་དོ་སྣང་འགྲུག་རྒྱུ་དམིགས་ལུ་གལ་ཆེ་ཡིན་པ་དང་། དེས་རྒྱུ་པས་འགོ་གྲོ་རྒྱལ་དང་། སྤྱོད་བརྒྱུད། སྤྱོད་འགོ་གྲོ་བཅས་ཀྱི་ལས་ནས་གནས་སྐབས་ཀྱི་བྱུག་པའི་ནང་བདེ་འཇགས་དེས་ཚན་ཞིག་མཁོ་སྤྱོད་བྱེད་སྤྱོད། ཐབས་ལམ་འདི་དག་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཉེན་ཁ་དབྱེད་ཞིབ་ (ལེ་ལུ་གཉིས་པ།) དང་བདེ་འཇགས་འཆར་གཞི་དང་མཉམ་ཁུ་ལག་བསྟར་བྱེད་དགོས། ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་པའི་མཉམ་འབྲེལ་ཁང་གིས་འདིའི་ཐད་ཐབས་ལམ་ཆ་ཆད་མིན་པའི་ཐོག་ཞུས་ཞིག་མཁོ་སྤྱོད་བྱས་ཡོད།

António Guterres
Secretary-General of the United Nations

ཞོལ་ལན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་འགོག་པ་དང་གཞོན་ལེན་བྱེད་
པའི་འགན་འཁུར་གཙོ་མོ་ཚོགས་མི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལ་
ཡོད། རས་བསྐྱར་བྱ་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་
མཉམ་ལས་བྱས་པར་འབྲེལ་སྐྱེད་དང་འཁོན་ལན་
ཚོག་པའི་བྱ་སྤྱོད་གང་ཞིག་ཚུན་འགོག་དང་། འགོག་
ཞོལ། འགན་འཁུར་བཅས་བརྗོད་གོས་པའི་འཁོན་སྐྱེད་
ནན་བརྗོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ལ། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་
ཚོགས་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་མཁན་ལ་ཞོལ་ལན་ཚོག་
པར་ཁྲི་ལྷུད་གཞོན་ལེན་དང་ཚུན་འགོག་བྱེད་པའི་
ལག་ལེན་བཟང་པོ་ནམས་བརྗོད་ཅེས་དང་གོང་འཕེལ་
གཞོན་དགོས་པའི་འཁོན་སྐྱེད་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

ཨན་ཁོ་ལྷན་ཁག་གི་འཛིན་སྐྱོང་། སྤྱི་ཁྱབ་བྱང་ཆེན་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་མཉམ་ལས། དེའི་
སྤྱི་ཚབ་དང་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཁྱབ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ལས་དོན་སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་བཅས་
དང་མཉམ་ལས། སྤྱི་ཁྱབ་བྱང་ཆེན་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ (A/HRC/57/60 རང་གསལ་ 132)

ལེའུ་དང་པོ།
སྐབས་དོན།

འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལས་དོན་གྱི་བྱང་ཆེ་ལས་རྒྱུ་ལུས་ལྷན་ཁྲིའི་ཁྲི་རི་མི་མཆོག་དང་བྱང་ཆེ་གྲུ་འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བུ་
རྒྱུ་འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བུ། © བར་བཤུ་ མེ་ལོ་ལེ་ཡུལ། / འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བུ།

1.1. འཛམ་གླིང་སྤྱི་འཐབ་དང་ཆོལ་ལན་གྱི་རང་བཞིན།

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཅིས་མེད་དོན་རྒྱུ་ལྡན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ནན་ཡིག་ཆར་བཀོད་བ་དང་། སྤྱི་ཐོབ་འགོད་པ།
ལན་འདེབས་བྱེད་རྒྱུ་བཅས་དཀའ་ངལ་ཁག་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་སྟབས། དོན་དངོས་གྲངས་ཀ་དེ་ལས་མང་བ་ཡོད་སྲིད་བཤམ་ངེས་
བ་ཡིན། ང་ཆོར་ཡིད་ཆེས་བྱས་ནས་གནས་ཚུལ་བཤད་མཁན་ཆོལ་ཐོག་དང་ཆོས་འགན་འཁུར་དགོས། དེར་བརྟེན་མཉམ་འབྲེལ་
རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ནང་དུ་ང་ཆོས་ཚོགས་པའི་འགན་འཁུར་མཉམ་སྦྲེལ་གྱི་ཐོག་ནས་རྒྱལ་ཚོགས་དང་དེའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་
དོན་བྱེད་སྒྲུབ་པ་མཉམ་ལས་བྱེད་མཁན་ཆོར་འཛམ་གླིང་སྤྱི་འཐབ་དང་ཆོལ་ལན་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་པ་འགོག་དང་གཏོང་མེན་བྱེད་
རྒྱུའི་སེམས་ཐག་བཅད་ཡོད།

ཅེས་ཞུས་ཐོག་ནས་ཁྲིའི་ཁྲི་རི་མི་ཡིས་ 2023 ལོའི་ 4 བར་ལྷན་ཚོགས་ལ་སྤྱི་ཁྲིའི་ཁྲིའི་སྤྱི་འཐབ་དང་ཆོལ་ལན་སྤྱོད་པ་འགོག་དང་གཏོང་མེན་བྱེད་

འཛིགས་སྒྲིལ་དང་ཚོལ་ལན་སྒྲོག་པའི་གནས་ཚུལ་གཤིང་ལེན་དང་སེལ་ཐབས་བྱེད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་འོས་འགན་ཡིན་པ་མ་ཟད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ལས་འགལ་བ་གཞན་དག་གིས་ལས་དོན་གང་ཞིག་སྤེལ་རུང་ཁོ་ཚོར་བདེ་འཇགས་དང་མཐུན་ཆེན་འཛོམས་སོ་ཡོད་པའི་ཁོར་ཕྱག་ཅིག་ངེས་པར་དུ་ཡོད་དགོས། འོན་ཀྱང་། ས་གནས་དང་། ས་ཁུལ། རྒྱལ་སྤྱིའི་རིམ་བཞིའི་སྤྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལས་འགལ་བ་དང་ཚད་ལེན་པར་ཁོར་ཆོའི་ལས་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་ཉེན་ཁ་དང་། འཛིགས་སྒྲིལ། ཚོལ་ལན་སྒྲོག་པའི་གནས་ཚུལ་བཅས་སྤྱི་མཐུན་ནས་འབྲུང་བཞིན་ཡོད།

ས་གནས་ཀྱི་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་ཐོག་གཏམ་བཤད་བྱེད་པའམ། རོ་ཚོལ་ལས་འགལ་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་པ། ཞིབ་འཇུག་གི་དབྱུང་ཚོས་བཏོན་པ། ཡང་ན་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་སམ། ས་གནས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ལ་གནས་ཚུལ་སྤྲད་པ་བཅས་ཀྱི་གནས་སྐབས་གང་རུང་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་མི་སྐྱེར་སོ་སོས་རྒྱལ་ཁབ་དབང་འཛིན་པ་ལས་དབང་འཁུགས་ཅན་གྱི་ལས་ཁུངས་གཞན་ལ་རོ་ཚོལ་བྱས་ཆེ། ཉན་ཁ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། **ལག་དེབ་འདིས་དམིགས་བསལ་མི་སྐྱེར་སོ་སོས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་སམ། ཡང་ན་ས་གནས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ལ་མཉམ་ལས་བྱས་པའམ། བྱེད་ཅིས་བྱས་པའི་རྩིས་འབྲས་སྤྱི་ཚོལ་ལན་སྒྲོག་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་པ་རྣམས་ལ་དམིགས་འཇུག་སྤྱུགས་བྱས་ཡོད།**

ས་གནས་སམ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་དུ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དོན་རྒྱུ་ལྟར་མཁུན་གྱི་གཞུང་ཞེས་མཚན་སྟར་འདོགས་འདོད་ཅ་བ་ནས་མེད་པ་ལེད། ཡིན་ནའང་འཛིགས་སྒྲིལ་དང་འཁོན་ལན་སྒྲོག་པའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པར་གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་སྤྲོད་གཏེར་དང་། འཛིགས་སྒྲིལ། ཚོལ་རུང་བཅས་ཀྱི་གནས་སྐབས་ལོག་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་ལེད། ཚོལ་ལན་སྒྲོག་རྒྱ་ཁྱི་རྒྱ་དུ་གཞུང་སྒྲོན་བཀག་ནས་གཞུང་གི་སྒྲིབ་སྐྱོར་ཆེན་དབང་འཛིན་པ་དཔེར་ན་ཉེན་རྒྱུ་པ་དང་། དམག་མི། བདེ་འཇགས་དམག་དབྱུང་ངམ་ཁྲིམས་ཞིབ་པ་བཅས་ཀྱིས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད། དེ་དག་ནི་རྒྱ་དུ་གཞུང་དང་འབྲེལ་བ་ཐད་ཀར་རམ། བརྒྱུད་ནས། ཡང་ན་ཅ་བ་ནས་གཞུང་དང་འབྲེལ་མེད་པའི་ཆོང་པ། ཉན་ཉེས་ཚོགས་པའི་ཚོགས་མིའམ་དག་ཆས་སྡེ་ཆན་ལྟ་བུའི་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་དབང་འཛིན་པ་ཆོས་ཀྱང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ལོག་སྟོང་དེ་དག་ནས་བཤད་མིན་ཐོག་ཡོང་གི་ཡོད། དེའི་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པ་ཆོའི་ལས་དོན་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་རོ་ཐོར་བསྐྱར་བའི་ཁྲིམས་དང་ཁྲིམས་གཞི་ལེད་སྟོང་གཏོར་བ་དང་། ཁོར་ཆོའི་ལས་དོན་ལ་འགོག་ཆེན་བཟོ་རྒྱུའི་དམིགས་ལུལ་འཛིན་པའི་ཁྲིམས་མཐུན་མིན་པའི་ཁྲིམས་གཏུག་བྱེད་པ། རྒྱ་མཚན་མེད་པའི་སྒྲོན་པ་ཁོར་ཆོའི་ལས་དོན་ལ་དམ་བསྐྱགས་བྱེད་པ་དང་ཁོར་ཆོའི་ཚོགས་པར་དྲང་བདེན་མིན་པའི་སྒྲོན་པ་རྟོག་ཞིབ་བྱེད་པ། ན་རྒྱ་དང་ན་རྒྱ་མིན་པའི་ཐོག་གསར་ཉན་བྱེད་པའམ་མཚན་སྟར་ཞུ་བ། མ་དངུལ་གྱི་འབྲུང་ཁུངས་ལ་སྐྱེད་པའམ་འཛིན་བྱེད་པའམ་འགོག་ཆེན་བཟོ་བ། ཁྲིམས་མཐུན་མིན་པའི་འཛིན་བཟུང་དང་། ལུས་ཀྱི་མཉམ་གཅོད། ཐ་ན་སྒྲིག་ཤོར་བ་བཅས་ཆུད་ཡོད། ལོག་སྟོང་དེ་ཚོལ་ལན་གྱི་ཆེད་དུ་ལེད་སྟོང་བྱེད་པ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་འགོག་ཆེན་གྱི་ཐབས་ལམ་ཆེད་དུ་ཡང་ཡང་ལེད་སྟོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གནད་དོན་འདི་དག་ཆད་འཇལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་རྒྱུ་ཁོ་ཡིན་རུང་། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ དང་¹ ཨ་མི་རི་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཚོགས་པ།² ཡུ་རོལ་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཁྲིམས་ཁང་³ བཅས་ཀྱིས་ཚོལ་ལན་སྒྲོག་པའི་འཛིགས་སྒྲིལ་གྱི་རུས་པ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པ་ཆོས་ལམ་ལུགས་འདི་དག་ལ་ལེད་སྟོང་བྱུང་པ་དང་ཆ་ཆད་བའི་སྒྲོན་པ་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་ཐུབ་པའི་འགན་འཁུལ་ཡོད་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད།

འཁོན་ལན་སྒྲོག་པ་ནི་རྒྱ་དུ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱི་པ་ལུལ་དུ་འབྲུང་གི་ཡོད་ནའང་། ཁོ་ཆོས་གནས་སམ་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་ཁུངས་དང་སྤྱི་མཐུན་གྱི་ཚོགས་འདུ་ཁག་དུ་ཚོགས་འདུར་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་པའི་སྐབས་དེ་ཁོ་ནར་ཡང་འབྲུང་མིན། དཔེར་ན། ཇི་ནི་ཁམ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་འདུའི་སྐབས་སུ་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་མཁན་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པ་རྣམས་ལ་མཚོན་ན། མཚན་མས་རེར་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་ཚབ་ཚོགས་པའི་ཚོགས་མི་ཆོའི་ཁྲིད་ནས་འཛིགས་སྒྲིལ་དང་སྤྱི་མཐུན་གྱི་ཚོགས་འདུ་ཁག་གིས་ཁོར་ཆོར་མང་ཚོགས་ཀྱི་མདུན་དུ་སྒྲོན་བཞེད་དང་འཛིགས་སྒྲིལ་བྱེད་པའི་ལས་འགལ་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པར་འཛིགས་སྒྲིལ་གཏོར་མཁན་ནི་གཞུང་གི་སྒྲོན་ཆེན་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་མཐོ་ཤོས་ཚུན་ཆད་ནས་ཡོང་མིན། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་མཉམ་འབྲུང་ལམ་བརྒྱུད་ནས་ལས་དོན་སྤེལ་འགོ་ཚུགས་པ་ཇི་ཅམ་གྱིས་མང་བ་དེ་ཅམ་གྱིས་འཛིགས་སྒྲིལ་དང་ཚོལ་ལན་སྒྲོག་པ་ཡང་བྱུང་ཡོད།

1 མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་འཇུག་ཚོགས་ཆེན་ (UNGA)། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཁྲབ་ཁོངས་ནང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་མཉམ་ལས་ཀྱི་དེའི་སྤྱི་ཚབ་དང་བྱེད་ཐབས། A/HRC/18/19 2011ཟླ་1 ཚེས་27 རོན་ཆན་ 569, <http://bit.ly/oA14o1>

2 IACHR ཨ་མི་རི་ཀ་སྤྱིའི་ལྷན་ཚོགས་སུ་ཞུགས་ཀྱིས་མཁན་མི་སྐྱེར་ལ་ཚོལ་ལན་སྒྲོག་པར་སྒྲོན་བཞེད་བྱས་པ། ཕྱི་ལོ་ 2011 ཟླ་ 11 ཚེས་ 2, <http://bit.ly/XTAt6I>

3 ཡུ་རོལ་གྲོས་ཚོགས་ལྷན་ཚོགས། ཡུ་རོལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཁྲིམས་ཁང་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་རྒྱུ་འཇུག་མི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ལས་འགན། <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17576&lang=en>

ཉེས་འཛོལ་ཆེ་ཤོས་བྱེད་མཁན་གྱི་ཀླུ་ལ་ཁབ་ནི་མེ་ནི་རྩ་མེ་ལ་(གནས་ཚུལ་དང་གནད་དོན་ ༥༧) དང་། རྒྱ་ནག་དང་ཟླ་རེན་(རེ་རེར་ ༥༡) ཟླ་རེན་(༥༥) ལྷ་མ་ཏེ་མ་ལ་(༥༧) མི་ཐེན་(༥༧) རྒྱ་ཁ་ར་གུ་མ་(༧༩) མི་མི་ཐེན་(༧༩) བཅས་ཡིན་པ་དང་། དཀྱིལ་ཤར་ཡུལ་གྱ་དང་བྱང་ཨ་ཟླ་རེ་ཀའི་ (MENA) ས་ཁུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་དང་གནད་དོན་ (༢༠༡༠ ལས་ ༢༠༢༣ ལོའི་བར་གྱི་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱི་སྤྱི་བྱེད་བྱང་ཆེད་སྤྱན་རློབ་ནང་གི་གནས་ཚུལ་དང་གྲོད་གཞི་ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༩ དང་མིང་བཏོན་བྱས་པའི་གྲོད་གཞི་ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༩) ཉི་དོ་མི་མཉམ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ས་ཁུལ་གཉིས་པ་ནི་ཨ་ཕེ་ལ་དང་ཞི་བདེ་རྒྱ་མཆོད་ས་ཁུལ་ (ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༧ དང་མིང་བཏོན་བྱས་པའི་གྲོད་གཞི་བྱེད་གཞི་ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༥) དང་། དེའི་རྩིས་སྤྱུ་ལ་ཉེན་ཨ་མི་རེ་ཀ་དང་ཞེ་རེ་ལེ་ཡན་(རེ་རེའི་བརྒྱ་ཆ་ ༡༩ དང་ ༢༥) བྱང་ཨ་ཟླ་རེ་ཀའི་སྤྱི་བྱེད་གཞི་ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༡༩ དང་ ༡༩) དང་ཤར་ཡུལ་དང་དཀྱིལ་ཤར་ཡུལ་གྱ་ (རེ་རེའི་བརྒྱ་ཆ་ ༩ དང་ ༥) བཅས་ཡིན་པ་དང་། རྒྱ་ལྷ་རོ་དང་བྱང་ཨ་མི་རེ་ཀ་ ཨ་མི་ཏོ་ལེ་ལ་བཅས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དང་གྲོད་གཞི་ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་གཅིག་ཀྱང་ཟིན་གྱི་མེད་པ་རེད།

མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་གྱི་ཆ་ནས་བལྟས་ན། རང་ཉིད་ཀྱི་ཀླུ་ལ་ཁབ་བྱི་ལོག་ས་སྤྱི་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱི་ཆོག་ས་འདྲུང་མཉམ་ཞུགས་ (བྱེད་ཅིས་བྱས་པ) ཀྱི་གནས་ཚུལ་ནང་འཛིག་ས་སྤྱི་དང་ཆོལ་ལན་སྤྱི་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་པ་མང་ཤོས་ཡིན་པ་དང་། (མིང་བཏོན་པ་དང་མ་བཏོན་པ) བརྒྱ་ཆ་༣༠ ཡིན་པའི་གནས་ཚུལ་ ༢༥ ཐོན་ཡོད། དེའི་རྩིས་སྤྱུ་རྒྱ་དང་མིང་གས་གནས་ཚུལ་བརྒྱ་དྲུག་སྟོད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ ༢༢༩ ཡོད་པའི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༩ ཟིན་གྱི་ཡོད། དེའི་རྩིས་སྤྱུ་མི་སྤྱི་ར་མ་ཆོག་ས་པ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཀླུ་ལ་ཁབ་ནང་དུ་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱི་སྤྱི་ཆ་བྱང་ཕྱག་འབྲུད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་ ༡༩༩ ཡོད་པའི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༢ ཟིན་གྱི་ཡོད། མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱིས་མིང་བཏོན་བྱས་པས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དོག་རོལ་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཁྲོན་བསྐྱེད་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༥ ཡིན་པའི་གནས་ཚུལ་ ༧༡ རང་དུ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དོག་རོལ་ཐོག་མཁན་གྱི་མི་སྤྱི་ར་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱིས་མིང་བཏོན་རྩིས་འཛིག་ས་སྤྱི་དང་ཆོལ་ལན་སྤྱི་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཡོད།

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་ས་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་དོན་གྱིས་ཆོལ་ལན་སྤྱི་བའི་གནས་ཚུལ་སྤྱན་མེད་ཞུས་པ་རྣམས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༧ ཅམ་ཟེན་ནས་མང་ཆེ་བ་ཆགས་ཡོད་པ་དང་། དེའི་རྩིས་སྤྱུ་ཨང་གཉིས་པ་ནི་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཆན་པ་ (༢༢%) དང་། ཆེད་ལོག་སྤྱི་བའི་འཛུགས་ཆན་པ་ (༡༥%) འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་ (༡༢%) བཅས་ཡིན། ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་ནང་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱི་ཞི་བདེ་སྤྱད་སྤྱོད་དང་ཆབ་སྲིད་ལས་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་སྤྱན་མེད་ཞུས་པ་རྣམས་འཕར་ཆ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཉིད་ཆ་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་གྲངས་འཛོར་བརྒྱ་ཆ་ ༡༠ ཟིན་ཡོད། གནས་ཚུལ་སྤྱན་མེད་ཞུས་པའི་གྲངས་འཛོར་བརྒྱ་ཆ་ ༥ ཡི་ནང་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་སྤྱི་ཆ་བྱང་ཕྱག་འབྲུད་པ་དང་། བརྒྱ་ཆ་ ༩ རང་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་བདེ་འཇགས་ལྷན་ཆོག་ས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་རེད། མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལ་ཆོག་ས་ཀྱི་ཆོག་ས་ཆེན་དང་། འཛམ་གླིང་ལྷན་ཆོག་ས། རང་དབང་ཅན་གྱི་ཞིབ་འཇུག་ཆན་པ་བཅས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་སྤྱན་མེད་ཞུས་པ་རྣམས་བརྒྱ་ཆ་ ༩ ལས་ཉུང་བ་ཆགས་ཡོད།

སྤྱན་རློབ་ནང་མིང་ཉག་ས་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ལས་འཛིག་ས་སྤྱི་དང་སྤྱི་གས་ར་སྤྱི་ལ་མང་ཤོས་ (བརྒྱ་ཆ་༧༠) བྱུང་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ཁོངས་སྤྱི་ཆོལ་ལན་སྤྱི་བའི་འཛིག་ས་སྤྱི་དང་པ་ཡང་ཆུད་ཡོད། དེ་རྩིས་མང་ཤོས་གཉིས་པ་ནི་ཉེས་དོན་ཉིག་ཞིབ་བྱས་པ། (བརྒྱ་ཆ་༢༩) བྱུང་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནས་མཆན་ཤས་བཅོས་པ། (བརྒྱ་ཆ་༢༥) བཅོན་འཇུག་བྱས་པ། (བརྒྱ་ཆ་༢༧) ལུས་ཐོག་ཆོལ་རྩེད་བྱས་པ། (བརྒྱ་ཆ་༡༩ དེའི་ཁོངས་སྤྱི་མི་ཐེན་བསལ་ཡོད།) འགྲོ་བའི་བཀག་འགོག་བྱས་པ་(བརྒྱ་ཆ་༡༩) བཅས་བྱུང་ཡོད། གནས་ཚུལ་སྤྱོད་མཁན་གྱིས་ནང་མི་དང་ངོ་ཤེས་ཆེར་ཆོལ་ལན་སྤྱི་བའི་ (བརྒྱ་ཆ་༡༧) དང་། གསོ་ལྷ་བྱས་པ། (བརྒྱ་ཆ་༡༩) འཛིག་ནས་སྤྱན་གཙུག་པོ་བཅོས་པ་(བརྒྱ་ཆ་༡༩) སྤྱོད་ཁང་སྤྱི་བའི་ར་མ་རྒྱ་དངོས་བཅོན་འཛིག་ཀྱང་བྱས་པ་(བརྒྱ་ཆ་༡༡) བཅས་བྱུང་ཡོད་སྟོར་བཞིན་ཡོད། དེ་མིན་གཞི་དྲུག་གཞི་དྲུག་གཞི་དྲུག་ཀྱི་གནས་ཚུལ་བརྒྱ་ཆ་ ༡༠ ལས་ཉུང་བ་ཐོན་ཡོད།

དེའི་ཐད་ཀྱི་ཁབ་ཁག་གི་འགན་འཁུར་འགོ་བཙུག་པའི་ཐད་ཚད་ལེན་པར་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་ཡོད།⁸

མི་སྤེལ་གྱི་ཆེ་སློག་དང་ལུས་ཀྱི་རང་དབང་ལ་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་ཚོས་ལན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ལས་ཐར་བའི་ཐོབ་ཐང་དེ་ནི། བྱུང་བའི་མིན་པའི་འཛིན་བཟུང་དང་། བཀག་སྒྲིལ། རང་དབང་འཛོག་པ། སྤྱུག་སྤྱོད་། མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་ཅེས་མེད་ཚོགས་པ་དང་། སློག་ཐོག་གཏོང་བ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱིའི་འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་གི་སྤྲིག་འཛུགས་གཞན་གྱིས་སྤྱོད་སྤྱོལ་བྱེད་པའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན། དེ་བཞིན་ཀྱིས་སྤྱིའི་འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱིས་ཀྱིས་ཁབ་ཁག་གིས་ཐོང་ས་ཆེན་དང་། ཕྱིར་འགོ་བཙུག་བཀག་སྒྲོམ་བྱེད་པའམ། འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པའམ་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཆོག་ཤས་ལ། (NGO) ཁག་གི་སྤྱོད་སྤྱོལ་གྱིས་སྤྱིའི་ཆོག་ཤས་འདྲར་ཞུགས་པར་བཀག་འགོག་བྱས་ཆེ་ཀྱིས་སྤྱིའི་འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཆེད་སྤྱི་གཞི་དོན་ཆེན་⁹ བའི་ནང་གསལ་བའི་འགོ་འོང་གི་རང་དབང་ལ་འགལ་འཛུགས་བྱུང་བ་ཡིན་པའི་ཐོག་གཞི་བྱས་ཡོད།⁹

ཀྱིས་ཁབ་ཁག་ལ་མཉམ་འབྲེལ་ཀྱིས་ཆོག་ཤས་སྤྱོད་སྤྱོལ་གྱིན་མེད་པར་འབྲེལ་གཞུགས་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་དང་། མཉམ་འབྲེལ་ཀྱིས་ཆོག་ཤས་དང་མཉམ་ལས་སམ། མཉམ་ལས་བྱེད་ཅིས་བྱེད་པ་དང་འབྲེལ་བའི་འཛིན་སྒྲིལ་དང་བཀག་འགོག་གི་བྱ་སྤྱོད་ལས་སྤྱོད་སྤྱོལ་ཡོང་བའི་འབྲེལ་ཡོད་ཐོབ་ཐང་སྤྱང་བཅི་བྱེད་པའི་གཞི་ཅིའི་འགན་འཁུར་ཡོད། ཀྱིས་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཀྱི་བདག་པོ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། མཉམ་འབྲེལ་ཀྱིས་ཆོག་ཤས་ཀྱི་འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་ཆོག་ཤས་དང་། དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཆོག་ཤས་ལྟར་ཆོག་ཤས་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཆོག་ཤས་ལ་ཁག་གི་ཆོག་ཤས་ཚུང་ལྟ་བུའི་མཉམ་འབྲེལ་ཀྱིས་ཆོག་ཤས་ཀྱི་ལས་ཁུངས་ཁག་ཀྱང་འོས་འགན་འདི་དག་གིས་བཀག་བསྒོམས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།¹⁰

8 See: UNGA, 'འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱང་ཚད་ལེན་པའི་བསྒྲགས་གཏམ།', 1998, art. 2§1, 9§1 and 12§2, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n99/770/89/pdf/n9977089.pdf>; and Declaration on Human Rights Defenders +25, Articles 4 and 19.

9 མཉམ་འབྲེལ་ཀྱིས་ཆོག་ཤས་ཀྱི་འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་ཆོག་ཤས། 'མཐུག་བསྐྱེད་ཀྱི་ལྟ་ཞིབ།', CCPR/CO/82/MAR, 1 December 2004, §18, <https://www.refworld.org/policy/polrec/hrc/2004/en/17842>

10 འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱང་ཚད་ལེན་པའི་བསྒྲགས་གཏམ། +25, article 19. འཛམ་གླིང་འཕྲོད་བསྟེན་ལྟར་ཆོག་ཤས་དང་ཨི་ཊི་བར་ཕྱི་ལོ་ 1980 ལོ་ 3 ཚེས་ 31 ཉིན་གྱི་གོ་སྐབས་མཐུན་འབྲེལ་བཤད་ལ་གཞིགས། (ཁྱོད་འཛིན་པའམ་འཆར།) [1980] ICJ Rep 73, pp 89–90. མཉམ་འབྲེལ་ཀྱིས་ཆོག་ཤས་ཀྱི་ཞབས་ཞུའི་སྤྱེད་སྤྱོད་པའི་གྲུན་གསལ་ལྟ་བུར་གཞིགས། (ཁྱོད་འཛིན་པའམ་འཆར།) [1949] ICJ Rep 174, p 179. སྤྱི་ཁྱབ་དྲུང་ཆེས་ལོ་འཁོར་ཚོས་ལན་སྤྱོད་ཐོབ་ནང་དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཆོག་ཤས་ལྟར་ཆོག་ཤས་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཆོག་ཤས་ལྟར་ཆོག་ཤས་ཚུང་གིས་ཁྱོས་ཐོག་དང་འདྲ་མཉམ་མིན་པའི་རང་གཞུང་འབྲེལ་གོ་གནས་ཆེད་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཆོག་ཤས་ལས་འབྲེལ་བའི་ཞུ་སྤྱོད་ཕྱིར་འགྲུངས་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་གྲུང་སྤྱོད་གནང་ཡོད། དཔེར་ན། འགོ་བཙུག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཁྱབ་ཁོངས་ནང་མཉམ་འབྲེལ་ཀྱིས་ཆོག་ཤས་དང་དེའི་སྤྱོད་སྤྱོལ་དང་ལས་སྤྱོད་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་ཕྱོགས། སྤྱི་ཁྱབ་དྲུང་ཆེའི་སྤྱོད་སྤྱོལ་བཅས་ལ་གཞིགས།, A/HRC/33/19, §12-15.

ལེའུ་གཉིས་པ།

ཉན་ཁའི་དབྱང་ཞིབ།¹¹

11 འདི་ག་ཕྱི་ཆེན་ནང་ཆོས་ཐབས་ས་མདུན་མའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་ཆོགས་པ། [རང་དབང་ཁང་པ།](#) རྒྱལ་ཆོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་ཕྱན་ཁང་དང་རྒྱལ་ཕྱི་སྤང་སྦྱོར་ཁང་
བཅས་ཀྱི་ལས་དོན་གཤམ་ཆེན་རྣམས་ཀྱི་ཆར་བཀོལ་སྤྱོད་བྱས་ཡོད་པས་ཁོང་རྣམས་ལ་བཀའ་ཤིན་ཆེ་ཞུ།

ངོས་རང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར་གྱི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་བཟོ་སྐྲུན་ཚོགས་འདུར་
མགོན་འཛིན་རྗེས། [...] ངས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ལ་ང་རང་པ་ལུལ་དུ་ལོག་སྐབས་ངའི་ལས་
དབང་ག་འདྲ་ཆགས་མིན་ངས་མི་ཤེས་ཞེས་བཤེས་དགོས་བྱུང་།”

མིང་འགོད་འདོད་མེད་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཙུང་ལེན་པ་ཞིག་ནས།

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཙུང་ལེན་པ་ཚོར་ཉེན་ཁ་འབྲུད་པའི་སྤྱི་ཤིང་གི་ས་གནས་དང་འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱི་གཙུག་ཁག་དང་འབྲེལ་
བ་བྱེད་རྒྱུར་འཛམ་གླིང་གཞི་རྒྱུ་ལ་ཐབས་བྱས་ཆེ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་གཙུག་ཁག་དེ་རྩལ་པ་ལྟ་བུ་པའི་བྱེད་སྒོ་ཁག་ལ་ཏ་ཅང་གཞི་གཞི་ཅན་ཞིག་ཡིན། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཙུང་
ལེན་པས་ས་གནས་ས་ཐོག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནས་སྤངས་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་དང་ལྟ་ཚུལ་གལ་ཆེན་རིགས་འབྱེད་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱི་དང་
ས་གནས་ཀྱི་ལྷན་ཁང་ཁག་གིས་ཀྱང་ཁོ་ཚོའི་གནས་ཚུལ་རྒྱུས་མཐའ་དང་འདྲུག་སྟོན་མ་ཐུན་འགྱུར་དེ་དག་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་ཐག་གཅོད་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ཚོན་ཀྱང་སྐབས་མ་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་སྤྱི་གཙུག་གི་སྤྱི་གཙུག་ཁག་གིས་འགན་འཁུར་མི་བྱེད་པ་དང་། ཆེད་མངགས་སྤང་མེད་དུ་འཛིན་པ། ཡང་ན་ཆེད་མངགས་བར་
ཆད་གཏོང་བ་བཅས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རིགས་ཡོད་པ་དང་། གནས་སྤངས་དེ་འདྲའི་ཚོགས་ཁྱིམ་སྤྱི་ཚོགས་ཆེན་པོས་སྐྱོད་ཆ་འོད་མཁན་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཙུང་ལེན་པར་ཉེན་ཁ་
ཆེ་དུ་འགྲོ་གི་ཡོད།

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཙུང་ལེན་པ་ཚོས་རྒྱལ་སྤྱི་དང་ས་གནས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་དོན་སྐྱབ་རྒྱ་གལ་ཆེ་ཆགས་ཡོད་ནའང་། དེས་ཁོང་ཚོར་ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ་འབྲུད་
སྤྱིད་པ་ཆ་ཆང་ཤེས་པའི་ཐོག་སྐྱབ་དགོས་པ་ཤིང་། གང་ལ་ཟེར་ན་འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ལྟ་བུའི་ལམ་ལུགས་སམ་སྤྱི་གཙུག་ཁག་ནི་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞིག་ཏུ་སྤང་སྤྱིད་
པས། དེ་དང་འབྲེལ་བ་བྱེད་སྐབས་འབྲུད་སྤྱིད་པའི་ཉེན་ཁ་ནམ་མཁུ་ཆུང་ཆུང་ཞིང་ལྟ་ལོན་པར་ཆོད་དཔག་གི་བསམ་ཚུལ་ཞིག་ཡོད་སྤྱིད། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་འབྲེལ་
བ་བྱེད་འདོད་ཡོད་མཁན་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་འགའ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་སྤྱི་དང་རྒྱ་ཆེའི་རང་བཞིན་གྱི་སྤྱི་གཙུག་ཁག་ཐོག་གནས་ཚུལ་གང་ཞིག་ཐོས་རྒྱུ་ཡོད་མེད་ལ་ཆོད་འཛིན་བྱེད་ཐུབ་
པའི་རྩལ་པ་དེར་གལ་གནད་རི་ཅིམ་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེར་བརྟེན་བྱེད་སྤྱི་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ཡོང་སྤྱིད་པའི་ཉེན་ཁ་དེ་ཤིང་ཤིང་ཤིང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་ཁབ་དང་མཁས་དབང་མང་
པོ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་སྤྱི་དང་རྒྱ་ཆེའི་རང་བཞིན་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་ཁུངས་དང་སྤྱི་གཙུག་ཁག་ཁག་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་པའམ་མཉམ་ལས་བྱེད་ཐབས་བྱེད་སྐབས་
འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཙུང་ལེན་པ་ཚོར་ཉེན་ཁ་འབྲུད་སྤྱིད་མིན་ཤིང་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་སྤྱིད།

རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཞུ་ཁང་གི་ཉམས་སྤྱོད་ལྟར་ཉེན་ཁ་བཟོ་སྤྱིད་པའི་བྱེད་སྒོ་ཁག་ནི།

- མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལས་དོན་བྱེད་སྒོལ་སྐོར་འཛིན་པ་དང་འཛིན་པ་ལྟ་བུ་ལ། མྱོང་བཟར་ལ་ཞུགས་པ། ཡང་ན་དེ་ལ་མ་ཐུན་
འགྱུར་རྒྱུར་གྱི་
- མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གོང་འཕེལ་གཏོང་སྒོལ་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་གྱིས་བསྐྱར་བྱེད་པའི་གྲུ་གཞི་གི་ཆེད་དུ་གྲོས་
མོལ་ཆོག་འདུག་ཉེར་བའམ་ལས་དོན་སྤྱིལ་གྱི་
- མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ལས་ཁུངས་དང་ཆེད་ཁས་ལེན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བཞེད་པའི་ཐོག་ལ་ཆ་བརྒྱུད་གནས་ཚུལ་གཏོང་བ།
- འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཆེད་ལས་མི་སྣ་དམིགས་བསལ་འགྲོ་ལུགས་གི་དབང་འཛིན་པ་དང་། རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཆེད་ལས་ཀྱི་སྤྱི་གཙུག་ཁག་ཀྱི་ཆོག་མཐོག་ལ་
དངོས་སུ་ཐུག་འབྲུད་དམ་འཁུར་བརྒྱུད་ནས་གནས་ཚུལ་མཁོ་སྤྱོད་དང་གསལ་བཤད་བྱེད་པ།
- མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་ཁང་གི་གཙོ་འཛིན་སྤྱིལ་འབྲེལ་ཡོད་མི་སྣ་ཡོངས་ཁྲུབ་འཕྲིན་ཡིག་དང་གསལ་བསྐྱེད་འབྲེལ་སྤྱིལ་གྱི་བྱེད་པ།
- རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་ཆོག་ལྟར་ལྟར་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གལ་ཆེན་ཆོག་ཆེན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་ཚོགས་འདུར་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་པ།
- རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ལས་དོན་དང་། གསལ་བཤད། བརྒྱུད་རིམ། ཡང་ན་རྒྱལ་ཁབ་བྱེད་སྒོལ་པ་ཞིག་ལ་བཏོན་པའི་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འཆར་གཞི་འཕེལ་འཛུགས་སྤྱོད་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་དམིགས་
སུ་བཀར་ཏེ་དོ་སྤྱོད་བྱེད་པའམ་དེ་མིན་གསལ་བསྐྱེད་བརྒྱུད་ལམ་མམ་སྤྱི་ཚོགས་བརྒྱུད་ལམ་ཐོག་དབྱེད་བཤེས་པ།

- མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁྱབ་སྤེལ་དང་འོས་སྤྱོད་བསམ་འཆར་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱི་དྲུང་གི་ལས་འགུལ་འགོ་འཛུགས་བྱེད་པ།
- འོས་སྤྱོད་བསམ་འཆར་ལག་བསྟར་བྱས་པར་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ལ་བྱ་ར་བྱེད་པ་དང་། འཇུག་སྤྱོད་ ལྷན་མེད་ལྷ་བ་བཅས་ཡིན།

ངས་རང་གཞན་ཆང་མ་སྤྱད་ཆོལ་ལན་ལས་ཐེ་ལྷར་སྤྱད་སྤྱོད་བྱུང་བས།

གལ་སྲིད་ཁྱེད་རང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་སམ་རྒྱལ་སྤྱི་ཡང་ན་ས་གནས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལས་ལུགས་དང་མཉམ་ལས་བྱས་པའམ་མཉམ་ལས་བྱེད་ཐབས་བྱས་པའི་འབྲས་བུར་ཆོལ་ལན་མནར་གཅོད་ཐོག་ཡོད་ན། སྤྱད་སྤྱོད་མཉམ་ལས་བྱས་ཏེ་ཆོལ་ལན་ཐོག་རྒྱུ་འབྲས་འདོད་མེད་པར་སྤྱུང་།

གལ་ཏེ་ཁྱེད་ཀྱིས་ལག་དེབ་འདིའི་ནང་གསལ་བའི་བརྒྱུད་ལམ་གང་རུང་བརྒྱུད་དེ་ཆོལ་ལན་སློག་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ལྷན་མེད་ལྷ་བ་འཆར་ཡོད་ན། ཁྱེད་ཀྱིས་ཆོལ་ལན་སློག་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིག་ཐོག་ཏུ་འགོད་པར་ཉེན་ཁ་གང་ཡོད་དེ་ཡང་ཉལ་ཏུ་བསམ་གཞིགས་བྱེད་དགོས། གསལ་བསྐྱགས་བྱས་པ་དེས་སྤྱད་སྤྱོད་ཀྱི་ཕན་ཐུས་ཤིག་ཐོན་ཡོད་ནའང་། དེས་ཁྱེད་དང་ཁྱེད་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ལས་རྒྱུས། འབྲེལ་ཡོད། ནང་མི་བཅས་ལ་ཉེན་ཁ་ཆེ་རུ་གཏོང་བ་ཡང་ཡོད་སྲིད།

ལག་དེབ་འདིའི་ནང་བཏོན་པའི་བསམ་འཆར་ཀྱི་རྒྱུད་ལམ་མང་པོ་ཞིག་གིས་གཞོན་སྤྱོད་མི་ཡོང་བའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་དང་། གང་སྤྱབ་ཅི་སྤྱབ་ཀྱིས་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་མིའི་བདེ་འཇགས་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན། དཔེར་ན། སྤྱི་ཁྱབ་བྱང་ཆེད་སྤྱན་རྟོན་དུ་ (ལེ་ཆན་ ༣༡༥ ལ་གཟིགས།) འབྲེལ་ཡོད་མི་སྤྱི་མཐོན་གསལ་དོན་པོས་ཆོག་མཆན་སྤྱད་པར་གནད་དོན་གང་ཡང་འབོད་རྒྱ་མིན་པ་དང་། གནས་སྤངས་ཁ་ཤས་ནང་སྤྱན་རྟོན་ནང་མིང་མེད་པའི་གནད་དོན་འགོད་རྒྱ་ཡིན་པ་རེད། དེ་ལྟར་ནའང་། ཁྱེད་རང་གི་གནས་ཚུལ་དེ་ཡོངས་བསྐྱགས་ཡིག་ཆར་བཀོད་རྒྱ་མིན་པའི་ཐོབ་ཐང་ཀྱི་ཡོད་ནའང་ལྷ་གཏུག་བྱེད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཆན་ཡོད་དེ། འདིས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ལ་ཆོལ་ལན་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་དེའི་ཁྱབ་ཆད་དང་ནམ་པ་རྩ་དེ་ཤེས་རྟོགས་ཡོང་བར་མན་ཐོགས་ཡོད་པ་དང་། དེས་ལན་འདེབས་འོས་འཆམས་ཤིག་ཡོང་བར་མན་ཐོགས་ཡོད།

3.3. ཉེན་ཁའི་དབྱེད་ཞིབ། སྤྱི་བརྗོད་སྤྱོད་སྤྱོད་

ལེ་ལུ་འདིས་འཛུམ་སྤྱོད་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མཉམ་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་འཛུགས་སྐྱུལ་དང་ཆོལ་ལན་ཀྱི་ཉེན་ཁར་དབྱེད་ཞིབ་དང་ཉེན་ཁ་ཉུང་རུ་གཏོང་བའི་གོམ་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་གསལ་སྤྱོད་བྱས་ཡོད།

ཁྱེད་ཀྱིས་ཉེན་ཁ་ཉུང་རུ་གཏོང་བའི་ཐབས་བྱས་ཐུག་པ་ལྷན་པ་ཞིག་ལག་བསྟར་བྱེད་དགོས་པ་གསལ་གསལ་ལ།

- ཉེན་ཁའི་དབྱེད་ཞིབ་ཁྱེད་ཀྱི་ཆོག་པོ་ལོ་ཞིག་བཟོ་དགོས་པ་དང་། ཡག་ཤོས་ལ་ལས་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱར་ཞིབ་བྱེད་པ་དང་། ཉལ་ཏུ་དུས་ཐོག་གནས་ཚུལ་ཁ་སྤྱོད་བྱེད་དགོས།
- ཁྱེད་ཀྱིས་ཉེན་ཁ་ཐེ་ཅམ་དང་ལེན་བྱེད་པའི་ཆད་གཞི་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས། (ཉེན་ཁ་གཅིག་ཀྱི་མེད་པའི་གནས་སྤངས་ཤིག་གི་འོག་ལས་ཀ་བྱེད་རྒྱ་པལ་ཆེར་ཡོང་མི་སྲིད་པར་སོང་བསམ་སྤྱོད་བྱེད་སྤྱོད་)
- སྤྱོད་སྤྱོད་ཐབས་ལམ་ཡོད་པའི་འཆར་གཞི་ཞིག་བཟོ་དགོས།
 - ཁྱེད་ཀྱི་ཞན་ཆ་ཉུང་རུ་གཏོང་བ་དང་།
 - ཐུས་པ་ཆེ་རུ་གཏོང་བའི་ཆད་སྤྱོད་ཐབས་ལམ་ཡོད་པའི་འཆར་གཞི་ཞིག་བཟོ་དགོས།

ཁྱེད་རང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་འབྲེལ་བ་གང་ཞིག་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་རུང་དེས་པར་དུ་ཉེན་ཁ་ཡོད་མེད་ཀྱི་དབྱེད་ཞིབ་བྱེད་དགོས། ཉེན་ཁ་ཡོད་མེད་ཀྱི་དབྱེད་ཞིབ་བྱས་ཆེ་ཁྱེད་ཀྱི་མིགས་བཀར་གནས་སྤངས་དང་བསྐྱར་ནས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་འབྲེལ་བ་བྱས་པ་ལས་བྱུང་བའི་འཇུག་འབྲས་དང་ཉེན་ཁར་ཆུད་སྤྱད་པ་ནམས་ལ་བསམ་སྤྱོད་གཏོང་བྱུང་། ང་ཆོ་ཆང་མར་ཉེན་ཁའི་ནམ་པ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་པ་དེ་ནི་མི་སྤྱོད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་ང་ཆོ་འཆོ་སྤྱོད་བྱེད་པའི་ཁོར་ལུག་གསལ་ཡང་ན་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་དབང་ཆའི་འགྲུར་འགྲོས་ལ་རག་ལུས་ཡོད། གནས་སྤངས་ལེགས་ཤོས་ནི་ཁྱེད་ལ་ཉེན་ཁ་འབྲས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་མོད། འོན་ཀྱང་ཉེན་ཁ་འབྲས་སྤྱད་པ་ནམས་སྤྱོད་དཔག་བྱས་ཏེ་ཉེན་ཁ་ཉུང་རུ་གཏོང་བ་དང་འབྲས་པའི་ཉེན་ཁ་དེ་སེལ་ཐབས་ཀྱི་

འཆར་གཞི་ཞིག་ཡོད་དགོས། བྱེད་རང་གི་སྤྱོད་ཉིད་དང་། ལས་རྟོགས། འབྲེལ་ཡོད། ཆོག་པ་པ་སོགས་ལ་འདྲ་ཉེན་ཁ་ཡོད་མིད་པ་སེམས་ལ་ངེས་དགོས། ཉེན་ཁར་དབྱེད་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་
དངོས་ཤུགས་བརྒྱུད་གསུམ་གྱི་དམིགས་འབེན་དུ་བརྟེན་ནས་སེམས་ནང་འཛིན་དགོས།

གཤམ་གྱི་ཉེན་ཁའི་བརྟེན་ཐབས་འདི་ནི་བྱེད་ལ་འབྲེད་པའི་ཉེན་ཁ་ངོས་འཛིན་པ་དང་། དབྱེད་ཞིབ་བྱེད་པ། ཉུང་དུ་གཏོང་བ་བཅས་ལ་རྟོགས་པའི་བྱེད་པའི་ལག་ཆ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། སྤྱིར་
གཤམ་གསལ་ལྟར་འགོ་སྟོན་པ་ཡིན།

$$\text{ཉེན་ཁ} = \frac{\text{འཛིན་པ་སྤྱུལ་ཀྱི་ཞན་ཆ།}{\text{རྣམས་པ།}}$$

འཛིན་པ་སྤྱུལ་ནི་བྱེད་རང་ངས་བྱེད་ཀྱི་ནང་མི། ལས་རྟོགས་སམ་གྲོགས་སོ། བྱེད་ཀྱི་ཆོག་པ་པ་བཅས་ལ་ཁ་གཏད་དུ་བྱུང་མིད་པ་དང་མི་སྤྱིད་པའི་གཞོན་འཆོ་ཅན་ནས་བྱ་བ་ངན་པའི་གནས་
ཚུལ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། འཛིན་པ་སྤྱུལ་ནི་བྱེད་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཡོད་མིད་པ་ཞིག་ཡིན། དཔེར་ན། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོག་པ་ལ་འབྲེལ་གཏུག་བྱས་པར་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་ཆོག་པ་
ཀྱི་ཁང་པའི་ནང་དུ་འགྲོ་ཡོང་བཀག་འགོག་དང་། བྱེད་ལ་བར་ལེན་བའམ་རྗེས་འདེད་བྱས་པ། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོག་པ་ལ་འབྲེལ་གཏུག་བྱས་པའི་རྒྱུ་གྱུར་འཛིན་བརྒྱུད་བྱས་པ་
སོགས་ཡིན།

ཞན་ཆ་ནི་བྱེད་རང་དང་། བྱེད་ཀྱི་ནང་མི། ལས་རྟོགས། འབྲེལ་ཡོད། ཡང་ན་བྱེད་ཀྱི་ཆོག་པ་པ་བཅས་ལ་ཉེན་ཁ་བཟོ་མཁན་གྱི་གནས་ཚུལ་ངན་པ་གང་ཡང་བྱུང་བ་ཞིག་གས། ཉེན་ཁའི་གོ་
སྐབས་སམ་ཤུགས་རྒྱུ་ཆེ་དུ་གཏོང་མཁན་ཞིག་ལ་གོ་དགོས། ཞན་ཆ་ནི་བྱེད་རང་ལ་ཆོད་འཛིན་ཆེ་བའི་གནས་སྣངས་ཏེ། དཔེར་ན་བྱེད་ཀྱི་གཤམ་ཀ་དང་སྒྲེར་གྱི་འབྲེལ་བ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་
ན་བྱེད་རང་ལ་ཆོད་འཛིན་ཉུང་བའི་གནས་སྣངས་ཏེ། དཔེར་ན་བྱེད་རང་ཡོང་སའི་རྒྱལ་ཁབ་ལྟ་བུ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་མིད་པ།

དེ་ལས་ཐོག་སྟེ། རྣམས་པ་ནི་བྱེད་དང་། བྱེད་ཀྱི་ནང་མི། བྱེད་ཀྱི་ལས་རྟོགས། བྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད། ཡང་ན་བྱེད་ཀྱི་ཆོག་པ་པ་བཅས་ལ་ཉེན་ཁ་འབྲེད་མིད་པའི་གནས་ཚུལ་ཉུང་དུ་གཏོང་བའམ།
ཉེན་ཁའི་གོ་སྐབས་དང་ཤུགས་རྒྱུ་ཆེ་དུ་གཏོང་བའི་པན་རྣམས་ཅན་གྱི་རྒྱ་རྒྱུ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡིན།

མང་ཆེ་བར་ཞན་ཆ་དང་རྣམས་པ་གཉིས་ནི་དབྱེད་ཀྱི་གོ་སྟོན་གཉིས་ལྟ་བུ་རེད། བྱེད་ཀྱིས་སོ་སོའི་ཞན་ཆར་གཏོང་ལེན་བྱེད་སྐབས། རང་གི་རྣམས་པ་ཆེ་དུ་གཏོང་གི་ཡོད།

**ཉེན་ཁ་ནི་འཛིན་པ་སྤྱུལ་གྱི་ཤུགས་རྒྱུ་ཆེ་དང་བྱུང་མིད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེ་ནི་བྱེད་ཀྱི་ཞན་ཆའི་རང་བཞིན་གྱིས་ཉེན་ཁ་ཆེ་དུ་གཏོང་བ་དང་། རྣམས་པ་ལྡན་པའི་རང་བཞིན་
གྱིས་ཉེན་ཁ་ཉུང་དུ་གཏོང་བ་ཡིན།**

ཉེན་ཁའི་དབྱེད་ཞིབ་ལག་པོ་ཞིག་བྱེད་པར་བྱེད་ཀྱིས་གཤམ་གྱི་གནད་དོན་རྣམས་ལ་བསམ་གཞིག་བྱེད་དགོས།

- བྱེད་ལ་འབྲེད་མིད་པའི་ཉེན་ཁའི་རྟོགས་འདྲ་མཉན་ཡོད་པ།
- ཉེན་ཁ་འདི་དག་འབྱུང་མིད་པའི་གནས་བབ།
- ཉེན་ཁ་འདི་དག་འབྱུང་ཆེ་ཤུགས་རྒྱུ་ཆེ་ཡོད་ཐད།
- བྱེད་ཀྱི་ཞན་ཆ།
- ཉེན་ཁ་དེ་དག་ལ་སྤོང་འགོག་དང་གཏོང་ལེན་བྱེད་པའི་རྣམས་པ་བཅས་ཡིན།

ཉེན་ཁའི་དབྱེད་ཞིབ་ཀྱི་ལས་རྟོག་སྤེལ་བར་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་གང་མང་བསྐྱུ་བྱ་བ་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ནང་གནས་སྣངས་འདྲ་མཉན་ཆུང་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་འགལ་བའི་ཉམས་སྤྱོད་
དང་། དེ་བཞིན་གཞོན་འཆོའི་རྣམས་པ་ཡོད་མེད་མེད་ཀྱི་གྲངས་ཐོ་དང་ཞིབ་འཇུག་སོགས་ཚུད་ཡོད། བྱུང་ན་བྱེད་ཀྱི་ལས་རྟོགས་དང་མཉམ་དུ་གྲོས་བསྟར་བྱེད་པ་དང་། བྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་
འཆོལ་ཐབས་བྱེད་དགོས་པ་ (རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཞུ་ཁང་གིས་བྱེད་ལ་རྟོགས་རམ་བྱེད་བྱུང་།) དང་བྱེད་ལ་རག་པའི་གནས་ཚུལ་གྱིས་བྱེད་ཀྱི་ཆོད་དཔག་ལ་དོགས་
སྤོང་བྱེད་དགོས།

3.3.1. ཡོང་ཉེན་ཆེ་བའི་ཉེན་ཁབ་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་པ།

ཁྱེད་རང་ལ་འབྲུད་མིན་པའི་ཉེན་ཁབ་རང་བཞིན་དང་ལྷགས་ཆེན་སྐོར་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་ཆུ་གཤམ་ཆེན་པོ་རེད། ཉེན་ཁབ་ནི་ལུས་སེམས་གཉིས་དང་། སྤྱུ་གནས་ཚུལ། ལྷན་གྲགས། ཆབ་སྲིད། ཁོར་ལུག་དབལ་འབྱོར། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤངས། བཀོད་བྱས་སྤངས་འཛིན་སོགས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཡིན། དཔེར་ན། སྤྱི་ལོ་ལྷ་ཁྱེད་པ་ནི་སྤྱི་ལོ་རང་བཞིན་ཡིན་ཡང་། ཁྱེད་རང་ལ་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ལྷགས་ཆེན་ཐེབས་མིན་པ་དེ་ཁྱེད་ཀྱིས་གཤམ་གསལ་པོ་དོན་ཆེན་རྣམས་ལ་བསམ་གཞིག་བྱེད་དགོས།

ནག་ཉེས་བཟོ་མཁན་གྱི་རིགས།	སོ་སོར་འདི་དགོས་པའི་བྱ་བ།	ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་པའི་ཉེན་ཁབ་དང་ཆོལ་ལན་སློག་སྤངས་ཀྱི་རིགས་ (མང་ཤོས་ནས་ཉུང་ཤོས་བར་)
ཆུ་ལ་ཁབ་དང་ཆུ་ལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་གཤམ་འཇུགས་ཁག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་མི་སྣ།	ཁྱེད་ཀྱི་གཞུང་ཕྱོགས་ནས་གནད་དོན་འདིའི་ཐོག་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་རྣམས་ལ་ཆོལ་ལན་སློག་པ་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་མཁན་སྤྱི་ཡོངས་ལ་ཆོལ་ལན་སློག་པའི་བྱ་སྤྱོད་སྤེལ་ཡོད་དམ། <u>ཆུ་ལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཞུ་ཁང་གི་ཆོལ་ལན་མཆན་མཁན་འཛིན་དགོས་ཞེས་པའི་གྲངས་ཐོའི་ཡིག་མཛོད་</u> ཞེས་པ་དེར་གཞིགས་རོགས། ■ ཁྱེད་ཀྱིས་མཉམ་ཞུགས་བྱས་པ་མངོན་གསལ་ཇི་ཅམ་ཡོད་དམ། ■ ཁྱེད་ཀྱི་མིད་གཞུང་གིས་ཁྱེད་རང་གང་ཞིག་བྱེད་བཞིན་པ་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་དམ། ■ ཁྱེད་ཀྱིས་མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་ཐོག་འཁྲུང་འཆར་ཡོད་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནད་དོན་དེ་ཁྱེད་ཀྱི་མིད་གཞུང་གིས་ཆོར་བ་ཆེན་པོ་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་ཞིག་རེད་དམ། ■ ས་གནས་སུ། ཆུ་ལ་ཡོངས་ཀྱི་དབང་འཛིན་པ་ཆོས་ལུ་བྱུང་གི་གནད་དོན་འདི་དང་འབྲེལ་བའི་ཐོབ་ཐང་རྩྭ་ལེན་པ་ཆོས་ལས་དོན་སྤེལ་བར་ལ་ལན་ཇི་ལྟར་སྤྱད་ཡོད་དམ། ■ ཁྱེད་ཀྱིས་མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་སུ་ལས་དོན་སྤེལ་བ་ལས་དབང་འཛིན་པ་སུ་ལ་ལྷགས་ཆེན་དན་པ་ཐེབས་མིན་དམ། ■ ཁྲོད་ཆོར་བྱེད་དང་། ཁྱེད་ཀྱི་ལས་རོགས། ཡང་ན་ཁྱེད་ཀྱི་ནང་མི་བཅས་ལ་དམིགས་འབེན་བཟུང་བའི་མཐུན་ཆེན་གང་ཡོད་དམ། ■ ཁྱེད་ཀྱི་གཞུང་གིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྩྭ་ལེན་པ་ཆོའི་ཐོབ་ཐང་དང་། དམངས་ཁྲོད་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱིས་མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་ལ་འབྲེལ་གཏུགས་བྱེད་པ། མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་ཀྱིས་ཆོལ་ལན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་གཏོང་ལེན་བྱེད་པའི་ལས་འགན་བཅས་ཀྱི་ལངས་ཕྱོགས་གང་ཡིན་ནམ། ■ ཁྱེད་ཀྱི་མིད་གཞུང་ལ་ད་ལྟའི་ཆར་མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་དོན་གྱི་ཁྲོད་སུ་ལས་གནས་དམིགས་བསལ་གང་ཡོད་དམ། ■ (དཔེར་ན། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་ཆོགས་གཙོ་ལྟ་སྤྱོད་དབང་གནད་དོན་འདི་དག་དང་འབྲེལ་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྩྭ་ལེན་པ་འཕམ་འབྲེལ་ཡོད་གཞན་གྱི་ལས་དོན་གང་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲེལ་ཡོད་ཆོགས་སྤེལ་གིས་ལ་ལན་ཇི་ལྟར་བྱས་ཡོད་དམ། ■ གནད་དོན་འདི་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྩྭ་ལེན་པ་གཞན་དག་ལ་དམིགས་འབེན་བཟུང་ཡོད་དམ། ■ ཁྱེད་ཀྱི་ཆུ་ལ་ནང་གི་ལས་རོགས་གཞན་ཆོས་མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་དང་མཉམ་དུ་ལས་དོན་སྤེལ་སྐབས་ཉམས་སྲོད་གང་འདྲ་བྱུང་ཡོད་དམ།	ཆོལ་ལན་སློག་སྤངས་མང་ཤོས་ནས་ཉུང་ཤོས་བར་གྱི་གོ་རིམ་གཤམ་གསལ། ■ འཛིགས་སྤྱུལ་/སྤྲིགས་ར་སྤྱུལ་བ། ■ མཆན་སྤྱད། ■ འགྲོ་འོང་བཀག་སྡོམ། ■ ལུས་ཐོག་ཉེས་རྒྱུད། ■ སོ་ལྷ། ■ བཀག་ཉར་/བཅོན་འཇུག ■ ཉེས་འཇུགས་/རྟོག་ཞིབ་/ལྷ་གཏུག ■ ཆུ་དངོས་ལ་གཏོར་བཤེག་/སྤྲིག་བཤེར་/ཆུ་རྩོར་གཞུང་བཞེས་བཅས། ■ ནང་མི་དང་ཕྱོགས་ཤོ་ ཇི་ཤེས་བཅས་ལ་དམིགས་འབེན། ■ འཛིན་སྲོད་གིས་ཆོལ་ལན་སློག་པ། ■ བཤེག་གིས་མཉམ་གཅོད། ■ མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་ཀྱི་ཆེད་མཁས་པ་དང་སྤྱི་ཆབ་ལ་འབྲེལ་གཏུག་བཀག་སྡོམ། ■ བཅོན་འཇུག་གི་གནས་སྤངས་དེ་དག་ཇི་སྤྱི་གཏོང་བ། ■ གར་སོར་ཆ་མེད་དུ་བཅོ་བ་བཅོན་ཁྲིད། ■ ཆེད་ལས་དང་འབྲེལ་བའི་འཁོན་ལན་སློག་པ། ■ མཉམ་འབྲེལ་ཆུ་ལ་ཆོགས་ཀྱི་ལས་ཁུངས་སུ་འགྲོ་འོང་བཀག་སྡོམ། ■ ཕྱིར་འབྲུད་/མཐོང་མཆན་པ་སྤྱད་པ།

ནག་ཉེས་བཅོམ་ཁན་གྱི་རིགས།	སོ་སོར་འདྲི་དགོས་པའི་དྲི་བ།	ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་པའི་ཉེན་ཁ་དང་ཚོལ་ལན་སྟོན་སྒྲུངས་ཀྱི་རིགས་ (མང་ཤོས་ནས་ཉུང་ཤོས་བར)
མིང་གཞུང་གི་མངའ་ཁོངས་མིན་པའི་ཕྱི་ཆོན་ཉེ། དཔེར་ན། གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་དང་། ཆོང་ དོན། རྒྱལ་ཁོངས་མིན་པའི་དཔལ་ལྷན་གྱི་བཅས།	■ གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་དང་། སྒྲིབ་གཉེར་ཕྱི་ཆོན། དེ་མིན་སྤྱི་ ཆོག་གི་ཆོག་ས་མི་སོགས་གཞུང་ཁོངས་མིན་པའི་མི་སྣས་གནས་ བབ་དེ་འབྲེལ་བར་ཡ་ལན་རྩི་ལྟར་བྱས་ཡོད་དམ།	■ དམའ་འབེབས། དམའ་འབེབས་ཀྱི་ལས་ འགུལ། ■ འཛིག་སྤྱུལ། སྤྱིགས་ར་སྤྱུལ་བ། (ཉེས་ལན་ འཁེལ་བའི་འཛིག་ས་སྤྱང་སོགས།) ■ ལུས་ཐོག་ཉེས་དྲུང་། ■ བ་ཐོག་ནས་སྤྱད་གཅེད། ■ རྒྱ་དངོས་ལ་གཏོར་བཤིག་ སྟོན་བཤེད་ འཕྲོག་བཅོམ། ■ སོ་ལྷ། ■ བཤེད་པའི་ཐོག་ས་ལོ། རོ་ཤེས་བཅས་ལ་ དམིགས་འབེན། ■ མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོག་གི་ཆེད་མཁས་ བའམ་སྤྱི་ཆོབ་ལ་འབྲེལ་གཏུག་བཀག་འགོག་ ■ གང་སོང་ཆ་མེད་བཞོ་བ།/བཅན་ཁྲིད། ■ ཕྱིར་བསྟོད་ལག་འཁུར་འཕྲོག་བཅོམ་

3.3.3. ཡོང་སྤྱིད་པའི་འཛིག་ས་སྤྱུལ་གྱི་ཤུགས་རྒྱུན་དང་འབྲུང་སྤྱིད་པའི་འཛིག་ས་སྤྱུལ་གྱི་གནས་སྒྲུངས་ལ་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་པ།

རེ་ཕྱི་མིག་འདིས་ཁྲིད་ལ་འཛིག་ས་སྤྱུལ་གྱི་ཤུགས་རྒྱུན་དང་ཉེན་ཁ་འབྲུང་སྤྱིད་པའི་འཆར་འགོད་བཅོ་བར་པན་ཐོགས་ཡོད།

ཤུགས་རྒྱུན་	ཉ་ཅང་ ཆེན་པོ།	རིན་ཆས་བསྟོད་རྒྱུར་བཀག་ འགོག་བྱས་པ་ལྟ་བུ་རེད།			
	ཆེན་པོ།			དཔེར་ན། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ ཆོག་གི་རྩིས་སྤྱུ་འཇུག་པ།	
	འབྲིང་།		དཔེར་ན། སྤྱི་ཆོག་སྤྱད་རྒྱུ་ ཐོག་དམའ་འབེབ་བྱེད་པ།		
	ཆུང་།				
		ཆུང་།	འབྲིང་།	ཆེན་པོ།	ཉ་ཅང་ཆེན་པོ།
འབྲུང་སྤྱིད་པའི་རང་བཞིན།					

ལམ་སྟོན་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ། འཛིག་ས་སྤྱུལ་ཞིག་ལ་ཤུགས་རྒྱུན་རྩི་ཡོད་བསམ་སྒྲོ་བཏང་ན།

- ཆུང་བ། དཀའ་ངལ་ཆུང་ཅག་སྟེ། ཉན་རེའི་བྱ་བ་ཞིག་གི་རྒྱུད་རིམ་ཐོག་ནས་སེལ་ཐབས་བྱེད་པ།
- འབྲིང་། འགལ་ཆེན་ནས་གཞོད་སྟོན་ཏོག་ཅམ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་དོན་འབྲས་ལ་གནད་འགག་དེ་ཅམ་མེད་པ།
- ཆེན་པོ། འགལ་ཆེན་ནས་གཞོད་སྟོན་ཆེན་པོ་བྱུང་བ། དོན་འབྲས་ལ་ཤུགས་རྒྱུན་ཐེབས་པ།
- ཉ་ཅང་། གཞོད་འཆེ་ཆབས་ཆེན་གྱི་མཇུག་འབྲས།

ཉེན་ཁ་འབྱུང་སྲིད་པའི་གནས་སྐབས་ལ་བསམ་སྒྲོ་བཏང་ན།

- དམའ་བ། བརྒྱ་ཆ་ ༡༠% ལས་ཉུང་བ། (འབྱུང་མི་སྲིད་པ།)
- འབྲིང་། བརྒྱ་ཆ་ ༡༠-༤༠% བར། (རྒྱ་རྒྱུ་མང་པོར་ལྟོས་ནས་འབྱུང་སྲིད་པ།)
- མཐོ་བ། བརྒྱ་ཆ་ ༤༠-༩༠% བར། (འབྱུང་སྲིད་པ།)
- ཏ་ཅང་མཐོ་བ། བརྒྱ་ཆ་ ༩༠% བོད། (དམིགས་བསལ་གནས་སྐབས་ཡིན་ན་མ་གཏོགས་ཉེན་ཁ་འབྱུང་ངེས་པ།)

ང་ཚོས་རྒྱུན་དུ་ཉེན་ཁ་དང་འཛིགས་སྤང་ཅན་གྱི་གནས་སྐབས་སྤང་མེད་དུ་འཛིག་པའམ། ཡང་ན་དེའི་ལུགས་རྒྱུན་དང་འབྱུང་སྲིད་པའི་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་པར་གནས་ཚུལ་འདྲང་ངེས་མེད་པ། གནས་སྐབས་འདི་འདྲའི་སྐབས་ངེས་གཏན་མེད་པའི་དབྱེ་ཞིབ་གིས་བྱ་སྲོད་སྒྲིན་དཔག་མི་ཐུབ་པ་ (དཔེར་ན་སྲིད་གཞུང་དང་སྲིད་གཞུང་གི་ཁྲིམས་མི་མིན་པའི་ལས་འགུལ་བ།)དེ་རང་ཉེན་ཁ་ཡིན། གལ་ཏེ་ཁྱེད་ལ་དུས་ཚོད་དང་མཐུན་རྒྱུན་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཁྱེད་ཀྱིས་ཉེན་ཁ་ཆེ་ལ་ཡོང་སྲིད་པར་ཉེ་བའི་ཉེན་ཁ་གཞན་ནམས་སེལ་ཐབས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱས་ཤིང་། གནས་སྐབས་གཞན་ཀྱི་ཉེན་ཁ་ཡོད་ཆེ་དེ་དག་སེལ་ཐབས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཡོད་དགུ་ཅལ་སྒྲུགས་བྱེད་རྒྱུ་ལྟར་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱེད་དགོས།

ཉེན་ཁ་ཅུང་དུ་གཏོང་བ་དང་འཛིགས་སྤང་མེད་པར་བཞེས་ཐུབ་ཀྱང་། ཁྱེད་ཀྱི་ཞན་ཆ་ཉུང་དུ་བཏང་བ་དང་རྒྱས་པ་ཆེ་དུ་བཏང་སྟེ་འཛིགས་སྐྱེལ་འབྱུང་སྲིད་པ་དང་ཡང་ན་མི་ལེགས་པའི་ལུགས་རྒྱུན་དེ་དག་ཉུང་དུ་གཏོང་ཐུབ། ཁྱེད་ཀྱི་ཉེན་ཁ་ཉུང་དུ་གཏོང་བའི་ཐབས་སྤྱད་ནས་ཉུང་མཐར་ཡང་ལུགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཡོད་པའམ་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་ཉེན་ཁ་དང་། དེ་བཞིན་ཏ་ཅང་མཐོན་པོ་ཡོད་པའི་ཉེན་ཁ་དེ་དག་སེལ་ཐབས་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ་ཆུང་དགོས།

༡.༡.༣. ཁྱེད་ཀྱི་ཞན་ཆ་དང་རྒྱས་པར་དབྱེད་ཞིབ་བྱེད་པ།

ཁྱེད་ཀྱི་ཞན་ཆ་ནི་ང་རྒྱ་ལས། གནས་ཚུལ། བྱི་གཟུགས། སྒྲིག་འཛུགས། ཁྲིམས། ཆབ་སྲིད། སྤྱི་ཚོགས། སེམས་ཁམས། བཀོད་སྒྲིག་དཔལ་འབྱོར་སོགས་གང་རུང་གི་ཆ་ནས་ཡིན་སྲིད། ཁྱེད་ཀྱི་ཞན་ཆ་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ནས་རྒྱས་པ་གང་དག་ལྟན་ན་མན་ཐོགས་ཆེ་བ་དང་རྒྱས་པ་དེ་དག་རྒྱུ་ཐོབ་ཐབས་སམ་བསྐྱུན་ཐབས་ལ་བསམ་སྒྲོ་ཐོང་ས།

	ཞན་ཆ།	རྒྱས་པ།
ང་རྒྱ།	དཔེར་ན། བདེ་འཇགས་མེད་པའི་ཡོ་བྱད། ང་རྒྱ་ལས་སྒྲོག་འཕྲིན་གྱི་སྲོད་སྒྲོ་མེད་པ། བདེ་འཇགས་སྲིད་བྱས་ལག་བསྟར་མི་སྟོན་པ། ཆ་འཕྲིན་འབྲུལ་རིག་དང་ང་རྒྱའི་བདེ་འཇགས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་མེད་པ་སོགས།	དཔེར་ན། བདེ་འཕྲིན་གྱི་ལག་ཆ་ནམས་དུས་ཐོག་ཏུ་གསར་སྤྱད་བྱས་པ། ང་རྒྱའི་བདེ་འཇགས་ཤེས་བྱ་དང་སྲོད་བརྟན་ལ་སྲོད་ཐུབ་པ་སོགས་ཡིན།
གནས་ཚུལ།	དཔེར་ན། ཆོར་བ་སྐྱེན་པོ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་གལ་ཆེན་གྱི་ལག་ཏུ་ཡོད་པ།	དཔེར་ན། ཏ་ཅང་ཆོར་བ་སྐྱེན་པོ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་འོ་ཐོག་དང་འོ་ཐོག་མིན་པའི་ཐོག་སྤྱད་སྒྲོ་བ་བྱེད་ཆུལ།
བྱི་གཟུགས།	དཔེར་ན། འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་གནས་སྐབས། ས་བབ་ཀྱི་གནས་སྐབས། སྤྱི་ཚོགས་བདེ་འཇགས་དང་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཞན་པ་སོགས།	དཔེར་ན། འཕྲོད་བསྟེན་བཟང་པོ་ཡོད་པ། སྤྲོ་བ་ཙམ་ལྟ་སྲོད་འོས་འཆར་སྲོད་ཐུབ་པ་བཅས་ཡིན།
སྒྲིག་འཛུགས།	དཔེར་ན། སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་སྲིད་བྱས་ཞན་པ། ཁྲིམས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་མེད་པ། ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཁྲིམ་ལུགས་མི་བདེ་བ། མོ་བྱུང་ཇ་འག་གི་འཆར་གཞི་མེད་པ། ལས་ཁུངས་ནང་བདེ་འཇགས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཞན་པ། (རར་ཆས། སྒོ་ལྷགས་ལྟ་བུ།)	དཔེར་ན། ས་གནས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ཏེ། ཇ་འག་འབྲེལ་གཏུག་བྱ་ལུལ་ས་གནས་དང་བྱི་རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་ཆབ་ལས་ཁུངས་ཡོད་པ། བདེ་འཇགས་འཆར་གཞི་ཡོད་པ་སོགས།
ཁྲིམས་ལུགས།	དཔེར་ན། ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་མི་འདྲང་བ། ཁྲིམས་ཚོད་པར་འབྲེལ་བ་བྱེད་མ་ཐུབ་པ། རྒྱུན་ལྟར་མིན་པའི་གནས་སྤྱིའི་གནས་ཚུལ། འབྲུལ་བཞུད་ཡིག་ཆ་མེད་པ་སོགས།	དཔེར་ན། ཁྲིམས་ཚོད་པར་བསྟེན་གཏུག་བྱེད་རྒྱ། རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་དམངས་ཐོབ་ཐང་ཆུང་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་རྒྱ་བ་ལྡོངས་ཤེས་ཏོགས་ཐུབ་པ། འབྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆུང་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་སྤྱིའི་སྤྱད་སྒྲོ་བ་སྒྲོ་བ་གཞི་བཅས་ཡིན།
ཆབ་སྲིད།	དཔེར་ན། ཆོར་བ་སྐྱེན་པའི་རང་བཞིན་གྱི་གནད་དོན། མི་རིགས། ཆབ་སྲིད་དང་ཁྲིམས་ཀྱི་རྒྱ་བ་ལྡོངས་ (དཔེར་ན་སྤྱི་ཚོགས་ཅན་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་བཅས་པ།)རྒྱ་བ་སྤྱིའི་རྒྱ་བ་སྲོད་འདྲ་མིན་མེད་པ། མང་ཆོགས་ཀྱི་མཐོང་ཆོས་སྤྱད་པ་མིན་པ་སོགས།	དཔེར་ན། བྱི་འབྲེལ་ལས་ཡང་ན་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱ་བ་སྲོད་ལྟ་བུ། མང་ཆོགས་ཀྱི་མཐོང་ཆོས་སྤྱད་པ་དེ་ཡང་སྤྱད་སྒྲོ་བ་ཀྱི་རྒྱས་པ་ལྟར་པའི་ཆ་ནས་རྒྱས་པ་ཡིན་པར་འགོ་སྲིད་མོད། (གནས་སྐབས་ལ་རག་ལུས་ཡོད།)

© འདྲ་བར་ Pierre Albouy མཉམ་འབྲེལ་རྒྱུ་ཆོག་པུ་མཉམ་འབྲེལ་

ཁྱེད་རང་ཉིད་ལ་ཉེན་ཁ་འཕྲད་མི་དཔེ་བུ་ལ་དབྱེད་ཞིབ་བྱེད་པར་བཞག་ན། རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་གི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཏུ་ཁང་སོགས་ལ་རོགས་རམ་ཏུ་ཕྱིན་ལ་བཅངས་རོགས་གནང་། མཉམ་ཐུབ་ཀྱིས་ང་ཚོས་ཁྱེད་རང་ལྟ་བུའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པ་ནམས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱུ་ཆོག་པུ་དང་མཉམ་དུ་ཞིབ་དེ་དང་ལུས་པ་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་ཐུབ་པ་དང་། འཛམ་གླིང་ཡོངས་སུ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་སྤྱོད་དང་གོང་སྤེལ་གཏོང་བར་སྤུས་ལྡན་སྐབས་འབད་བཅོམ་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཡིན།

ང་ཚོར་ཡིད་ཆེས་བྱེད་མཁན་ཚོའི་ཆེད་འགན་ཁུར་ཡོད། དེར་བརྟེན་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱུ་ཆོག་པུ་ཀྱི་སྤྱི་གཞུགས་དང་འབྲེལ་ཡོད་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་དོན་སྤྱད་མཁན་ལ་མ་ཐུན་འགྱུར་བྱེད་མཁན་ཚོར་འཛིགས་སྤྱུལ་དང་ཞོལ་རྒྱུ་རྒྱུད་བ་སྟོན་འགོག་དང་གཏོང་ལེན་བྱེད་རྒྱུར་ང་ཚོ་སྤྲོད་མོང་གི་འགན་འཁུར་བསྐྱབ་རྒྱུར་ཆེད་སེམས་བརྟན་པོ་ཡོད།¹²

ཨི་ལི་ཇི་རྩི་རྩི་རྩི་ལི་གི་ཉར་ལགས་ནི། འཛམ་གླིང་མཉམ་ཐུབ་རྒྱུ་ཆོག་པུ་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་སྤྱི་ཁྱབ་དྲུང་ཆེ་གཞོན་པ་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནད་དོན་ཐད་མཉམ་ཐུབ་རྒྱུ་ཆོག་པུ་མཉམ་ལས་བྱེད་མཁན་རྣམས་ལ་འཛིགས་སྤྱུལ་དང་ཞོལ་ལན་སྤྱོད་པའི་བྱ་སྤྱོད་རིགས་འགོག་ཐབས་ཀྱི་ལས་དོན་འགོ་ཁྲིད་གནང་མཁན་དེ་ཡིན།

12 OHCHR, ‘འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་མི་ 220 ལྷག་ཙམ་དང་ཚོགས་པ་ 25 ལྷག་ཙམ་ཞིག་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཐད་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱུ་ཆོག་པུ་དང་མཉམ་ལས་བྱས་པའི་རྒྱུ་ཀྱིས་དྲག་གཞོན་འཕྲད་ཡོད་པའི་སྐོར། གསར་འགོད་གསལ་བསྐྲགས། 2023.09.23 ཟླ་ 9 ཚེས་ 23། <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/09/over-220-people-and-25-organizations-worldwide-faced-reprisals-cooperating>

ལེའུ་གསུམ་པ།

འཛིགས་སྐུལ་དང་གྲོལ་ལན་ལ་
གདོང་ལེན་བྱེད་པའི་མཉམ་འབྲེལ་
རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱིས་ལན་འདེབས།¹³

¹³ <https://www.ohchr.org/en/reprisals/our-work-acts-intimidation-and-reprisals>

3.3. འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་དང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཡོངས་ཁྲབ་དྲུས་མཆའ་སྲོལ་བསྐྱར་ཞིབ།

མོ་འདྲིའི་དྲུས་ཡུན་ཉིལ་པོར་དགོངས་སེལ་ཞུ་རྒྱུ་ཞིག་ལ། ང་ཚོས་འཛིན་སྐྱོང་དང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞི་དང་
མཉམ་ལས་བྱེད་འདོད་ཡོད་པའམ་ཡང་ན་མཉམ་ལས་བྱེད་སྐྱོང་ཡོད་པའི་མི་སྒྲིལ་ལ་འཛིགས་སྐྱེལ་དང་། ཉེན་
བརྒྱུ་ཚོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་གནས་ཚུལ་འབྱོར་བྱུང་། ངས་གནས་ཚུལ་དེ་དག་ལ་སེམས་འཆབ་ཡོད་མཁན་གྱི་རྒྱལ་
ཁབ་ཁག་ལ་ཞུས་པ་དང་ཟུ་མཐུད་གནས་སྐྱད་པའི་མེས་ལ་རྗེས་འདེད་བྱས་པ་ཡིན། ང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་སྤྱི་
ཚོགས་ཀྱི་ལས་འགུལ་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་པའི་བར་སྐྱོང་དེ་དངོས་གནས་བདེ་འཇགས་དང་། ཕྱི་གསལ་ནང་
གསལ། ལྷ་མང་ཅན་ཞིག་ཡོང་བ་བྱེད་དགོས། དེའི་ཐད་ལ་ངས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་དང་མཉམ་ལས་
བྱེད་པའི་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་ཚོགས་པར་འཛིགས་སྐྱེལ་དང་ཚོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་བྱ་སྤྱོད་འགོག་ཐབས་ཟུ་
རྒྱལ་ཁབ་ཆང་མས་དགོས་ངེས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་སྤྱོད་དགོས་པའི་འབོད་སྐྱེལ་ཡང་བསྐྱར་ཞུ་བཞིན་ཡོད།

ཅེས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་ (2013) ཨ་ཁི་ལ་སི་ལྷ་ལེག་གིས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་ཆེན་ཐོག་ལ་[གསུང་བཤད་གནང་ཡོད།](#) (2013/11/19) ཡོད།

[འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་](#)²² བྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཞི་བཅུ་ཞེ་བདུན་ལས་བྱུང་པའི་ལྷན་ཚོགས་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞིའི་འོག་མི་ཆང་མར་
འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་གཞི་རྒྱུ་རང་དབང་སྤྱད་སྐྱོབ་ཡོངས་ཁྲབ་དྲུས་ཀྱི་གཞི་གོང་མཐོར་གཏོང་རྒྱུ་འགན་འཁུར་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་ཉེན་ཁའམ་
ཡང་ན་ཉེས་འཇུགས་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཡོད་ན་ཁྲིམས་མ་ཐུན་ཐོག་ནས་[བྱ་སྤྱོད་སྤེལ་དགོས་པ་དང་།](#) དེའི་ལས་དོན་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་མཁན། མཉམ་ཞུགས་བྱེད་འདོད་ཡོད་པའི་མི་
སྒྲིལ་སྤྱད་སྐྱོབ་བྱེད་རྒྱུ་འཁུར་གྱི་འོས་འགན་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་གཙོ་དང་རྒྱུན་ལས་རྣམས་པར་ལྷན་ཁང་གི་ལས་རིམ་སྤྱད་སྐྱོབ་དང་། ²³ [ལྷག་པར་དུ་སྤྱི་ཚོགས་](#)
[ཡོངས་ནས་བདེ་འཇགས་དང་ལྷན་ཁང་གི་ལས་དོན་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་སྐྱོབ་བྱེད་རྒྱུ་འགན་འཁུར་ཡོད།](#)²⁴ འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ངམ་དེའི་ལས་དོན་ཆེན་པོ་
ཁག་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་མཁན་ཆོར་ཚོལ་རྩལ་བྱས་པ་དེས་མི་སྒྲིལ་ཁོ་རྒྱལ་ཚོལ་རྩལ་བྱས་པ་ཙམ་མིན་པར་ལྷན་ཁང་རང་ཉིད་ལ་འཁུར་རྩལ་བྱས་པ་ཞིག་རེད།

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་གཙོ་དང་རྒྱུན་ལས་ཚོགས་མི་རྣམས་ཀྱིས་བསྐྱེད་མཐུན་པའི་བཅའ་དབང་གིས་ཚོལ་ལན་མི་ཡོང་པའི་ཁས་ལེན་བྱས་ཡོད་པ་ཡིན་ནའང་། བཅའ་དབང་གི་
ཚོལ་ལན་འགོག་པ་དང་། ཡ་ལན་སྤྱོད་པ། བཅའ་དབང་གི་ཚོལ་ལན་གྱི་གནས་ཚུལ་ལ་འགན་འཁུར་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱི་ཆེད་དུ་མཛོན་གསལ་དོན་པོའི་ལག་བསྟར་ཞན་པོ་རེད། ཚོགས་གཙོའི་
གོ་གནས་དེ་ལོ་རེར་བརྗེ་འགྱུར་འགྲོ་བཞིན་པ་དང་། ཁོང་ཆོའི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་རྣམས་པ་ནི་འགན་འཛིན་གྱི་ལས་གནས་དེར་སྤྱོད་ཀྱི་ཆེད་སེམས་བརྟན་པོ་ཇི་ཅམ་ཡོད་མེད་ལ་རག་ལུས་ཡོད་པས།
ཚོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་བྱ་སྤྱོད་ལ་ཡ་ལན་སྤྱོད་སྐྱེད་པ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཆང་མི་འདྲ་བ་ཡོང་གི་ཡོད། འདས་པའི་དྲུས་ཡུན་ནང་ཚོལ་ལན་གྱི་གནད་དོན་ཐོག་ཚོགས་གཙོ་དང་མཉམ་འབྲེལ་བ་
བྱས་པ་ལས་བྱུང་འབྲས་ཡག་པོ་བྱུང་ཡོད། ཚོགས་གཙོས་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱད་སྐྱོབ་པ་དམིགས་བསལ་བ་རྣམས་ལ་མཛོན་གསལ་དོན་པོ་བཅོས་ཏེ་ཐོབ་ཐང་ཆེད་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་
ངེས་པར་དུ་སྤྱད་དགོས་པའམ། ཡང་ན་ཁོང་ཆོའི་བདེ་འཇགས་ངེས་པར་དུ་སྤྱད་མ་སྤྱད་གི་ཐད་འགན་འཁུར་དེ་དག་གསལ་པོ་བཅོ་བྱུང་བ་དང་། དེ་ནི་སྤྱད་སྐྱོབ་ཀྱི་འགྱུར་ཁུངས་ཆགས་ཟུག།

22 <https://academy.ishr.ch/learn/un-human-rights-council>
23 འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆོད་ལེན་པའི་ཐོག་གསལ་བསྐྱགས་ + 24 རྟོན་ཆེན་ 11 ལ། 2013 ལ། Sir Nicolas Bratza དང་ Professor Egbert Myjer, 'Freshfields Bruckhaus Deringer ལས་
འདོན་སྤྱོད་བྱས་པའི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆ་འཛིན་' 10 ལ། 2013 ལ། https://academy.ishr.ch/upload/resources_and_tools/Submission_made_on_behalf_en.pdf
24 འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆོད་ལེན་པ་ཆོའི་སྤྱོད་ཀྱི་བསྐྱགས་གཏམ་ + 24 རྟོན་ཆེན་ 11 ལ། 2013 ལ། སིར་ནི་ཀོ་ལུས་ཉི་མ་ཇ་དང་སྤྱོད་དཔོན་ཨེག་ཟུ་མི་ཡོར་གྱིས། 'མི་རེ་ཞེས་པའི་ཁས་ལེན་བྱུག་ཏེ་མི་རེ་ཞིན་པར་ནས་འདོན་སྤྱོད་
བྱས་པའི་བསྐྱབ་བྱའི་ཞལ་འདེབས་' 10 ལ། 2013 ལ། https://academy.ishr.ch/upload/resources_and_tools/Submission_made_on_behalf_en.pdf

ཕྱི་ཁྲབ་བྱང་ཆེས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་གཙོ་གནང་ཞུས་ཀྱིས་ལྷན་ཁང་གི་ 3093 མིའི་ཕྱི་ཁྲབ་བྱང་ཆེས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་²⁵ རེ་རེའི་སྐབས་ སུ་ཁོང་ནས་པའི་མཁུན་རྟོགས་བྱུང་བའི་གནད་དོན་ཁག་ལྷན་ཁང་ལ་སྤྱོད་མཁུན་སེང་ཞུ་བྱེད་འཕྲོད་སྐབས་ཡང་ཞུས་འདུག

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་གཙོ་ལ་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་འོས་པའི་དུས་ཚོད་ག་དུས་ཡིན་ནམ།

འཛིགས་སྐུལ་ལས་ཀྱིས་ལན་སློག་པའི་དུས་ཚོད་གང་འདྲ་ཞིག་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། འདིའི་ནང་ལྷན་ཁང་གི་འཛིན་སྐྱོང་དང་བྱེད་སློལ་ཚུན་ ཡོད་པ་སྟེ། ཡོངས་ཁྲབ་དུས་བཀག་བསྐྱར་ཞིབ་དང་དམིགས་བསལ་འགྲོ་ལུགས་ (དེའི་སྐོར་ལེ་ཆུན་ 3.3. ཁོངས་སྐྱ་གཟིགས།) བཅས་ཚུད་ཡོད།

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་གཙོ་རེ་ལྟར་འབྲེལ་གཏུགས་བྱེད་དགོས་སམ།

■ གལ་ཏེ་བྱེད་རང་ཅི་ནི་མ་ས་གནས་སུ་ཡོད་པ་དང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་ངམ་དེའི་ལས་དོན་བརྒྱུད་རིམ་གྱི་ཚོགས་འདུ་ཞིག་ལ་ཞུགས་ཆེས་ཕྱིར་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་ སྐབས་ཉེན་ཁ་འཕྲད་རྒྱུ་ར་སེམས་འཆབ་བམ་ཀྱོལ་ལན་སློག་པའི་སྤྱི་ཚོར་སོགས་བྱུང་ཡོད་ཆེ་ཚོགས་གཙོ་²⁶ དང་མཇལ་འཕྲད་ཞུ་རྒྱུ་འབད་བཅོན་བྱེད་དགོས།

བྱེད་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་འབྲེལ་ཡོད་རྒྱལ་ཁབ་ལ་སྤྱོད་མཁུན་སེང་ཞུ་བྱེད་ཆེད་དུ་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་གཙོ་ར་ལས་དོན་སྟེལ་རོགས་ཞེས་འབོད་སྐུལ་དང་མཉམ་དུ་གནས་ཚུལ་འབྲེལ་
■ དགོས། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་དྲུང་ཆེའི་ལས་ཁུངས་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་སྐད་ཡིག་ནི་དབྱེན་ཡིག་དང་རྒྱ་རྒྱུ་ཡིག་ལྷན་པས་གང་ཐུབ་ཀྱིས་སྐད་ཡིག་དེ་དག་ གི་ཐོག་ནས་འབྲེལ་བ་བྱེད་དགོས།

■ བྱེད་ཀྱིས་ཚོགས་གཙོའི་ལས་ཁུངས་ལ་སློག་འཕྲིན་ཁ་བྱང་འདི་བརྒྱུད་འབྲེལ་བ་བྱེད་ཐུབ། hrcpresidency@un.org

■ བྱེད་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་དྲུང་ཆེའི་ལས་ཁུངས་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་མེན་པའི་ཚོགས་པ་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཆུང་པའི་སློག་འཕྲིན་ཁ་བྱང་ལ་ཡང་ངོ་བསྐྱུས་ གཏོང་དགོས། ohchr-hrcngo@un.org

འབྲེལ་འདྲིས་འཕར་མ་བྱེད་ཆེད་བྱེད་ཀྱི་དྲུང་།

■ རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་སྤྱི་ཚོར་མེད་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཆེད་མཁས་པ་དང་འབྲེལ་བ་བྱེད་ཆོག ཁོང་གི་སློག་འཕྲིན་ཁ་བྱང་ནི། hrc-sr-defenders@un.org

■ ཀྱོལ་ལན་སློག་པའི་གནད་དོན་ཐད་ཀྱི་ཆེད་མཁས་མི་སྣ་དང་འབྲེལ་བ་བྱེད་ཆོག ཁོང་གི་སློག་འཕྲིན་ཁ་བྱང་ནི། ohchr-reprisals@un.org

■ ཀྱོལ་ལན་སློག་པའི་གནད་དོན་ཐད་ཀྱི་ཕྱི་ཁྲབ་བྱང་ཆེས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་ཐོའི་ནང་རང་ཉིད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འབོད་ཆོག (དེའི་སྐོར་གཤམ་གྱི་དོན་ཆུན་ 3.1.1 བཤམ་གཟིགས།) ཕྱིར་བཏང་ལོ་རེའི་ཕྱི་ཁྲབ་ 4 པར་བྱེད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འབོད་རྒྱུའི་འཕྲོད་སྐབས་ཞུ་གི་ཡོད་པ་དང་། གནས་ཚུལ་ནམས་སློག་འཕྲིན་ཁ་བྱང་ ohchr-reprisals@un.org ཐོག་གཏོང་དགོས།

25 འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཁྲབ་ཁོངས་ནང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་དེའི་སྤྱི་ཚོར་དང་མཉམ་འཕུལ་ལས་དང་ལས་སྟོལ།, A/HRC/RES/54/24, September 2023, §13, , <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g23/216/01/pdf/g2321601.pdf>

26 <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/presidency>

ཁྱིམ་གྱི་ ༢༠༡༣ ལོར་ཚོགས་གཙོ་མཆོག་གིས་རྩ་མེན་ཀླུ་ཁབ་ཀྱི་ཡོངས་ཁུལ་དུས་བཀག་བསྐྱར་ཞིབ་ནང་མཉམ་ཞུགས་གནང་མཁན་ཀླུ་ཁབ་དེའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་བ་སྐོར་ཞིག་གི་གནད་དོན་ཐད་སྒྲིབ་སྒྲོང་གནང་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་བ་དེ་དག་ཇི་ནི་ཡང་རང་གི་ཀླུ་ཁབ་ཀྱི་སྐྱེ་ཆ་བ་རྣམས་ལ་ཀླུ་ཁབ་གཞན་གྱི་འཕུས་མིས་སོ་སོའི་ཀླུ་ཁབ་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གནས་སྐྱད་སྐོར་དེ་བཞིན་ལན་གནང་སྐབས་གཞིགས་ཞིབ་ལ་བཅར་ཡོད། ཡོན་ཀྱང་སོ་སོའི་མིང་གཞུང་ནས་ཁོང་ཚོར་འཛིགས་སྐུལ་བྱས་ཡོད་པ་དང་། འཛིགས་སྐུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་དེ་ཚོགས་གཙོ་མཆོག་ལ་སྟན་མེད་ཞུས་པར་བརྟེན་ཚོགས་གཙོ་མཆོག་གིས་འཛིགས་སྐུལ་ཐོག་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་བ་ཆར་མའི་མིང་བཏོན་ཐོག་གསལ་བསྐྱབས་ཤིག་སྤེལ་ནས་ཁོང་ཚོ་ཀླུ་ཁབ་ཏུ་བྱིར་ལོག་ཆེས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ལ་འགན་ལེན་བྱེད་དགོས་པའི་འཛིན་སྐུལ་གནང་ཡོད།

༣.༣. དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་ཁག

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་གི་དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་ཁག ནི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནས་སྐྱད་དམིགས་བསལ་ལས་ཡང་ན་ཀླུ་ཁབ་སོ་སོའི་གནས་སྐྱད་སྐོར་ལ་གཞིགས་པའི་སྟན་ཐོ་འབྲུལ་མཁན་དང་སྒྲིབ་སྒྲོང་གནང་མཁན་གྱི་ཆེད་ལས་པ་རང་དབང་ཅན་གྱི་སྟན་ཐོ་ཡིན་པ་དང་།²⁷ ཁོང་རྣམས་པའི་ལས་དོན་ནི་འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ཁབ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་གི་ཀླུ་ཁབ་སྐོར་ལོག་ཀླུ་ཁབ་ཁག་ལ་གཞིགས་སྐོར་²⁸ དང་། སྐོར་གྱི་གནད་དོན་དང་། དེ་བཞིན་ཀྱང་ཆེ་སྒྲིབ་གཞིའི་རང་བཞིན་ལྟན་པའི་གནད་དོན་ཐོག་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩིས་མེད་དོག་ཅོལ་ཐབས་པ་ཁག་ལ་གཞུང་དང་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་ཆོད་བཀལ་གྱི་ཞིབ་འཇུག་དང་།²⁹ བརྗོད་གཞི་སོ་སོའི་ཐོག་མཁས་པའི་གྲོས་ཚོགས་བསྐོར་ཚོགས་གནང་བ། ཀླུ་ཁབ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཆོད་གཞི་གཏན་འབེབས་གནང་ཕྱོགས་ཐད་མཉམ་ཞུགས་གནང་བ། དེལ་བསྐྱབས་དང་མང་ཚོགས་ལ་སྒྲིབ་སྒྲོང་གནང་བ། ལག་ཅུལ་མཉམ་ལས་གོང་འཕེལ་གཏོང་ཕྱོགས་ཐད་སྒྲིབ་སྒྲོང་གནང་བ་བཅས་ཀྱི་ལས་ནས་ལོ་རེར་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་ལ་ལས་བསྐྱེམས་སྟན་མེད་ཞུ་བ་དང་། ལས་འགན་མང་ཆེ་བ་ཀླུ་ཁབ་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་ཆེན་ལ་ལས་བསྐྱེམས་སྟན་མེད་ཞུ་བ་མ་ཟད། ཁོང་རྣམས་པའི་ལས་འགན་གཏན་འབེབས་གནང་བའི་གྲོས་ཚོད་ནང་དུ་ཁོང་རྣམས་པའི་ལས་འགན་གསལ་ཡོད།

འཛིགས་སྐུལ་དང་ཚོལ་ལན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་གཞིར་ལེན་བྱ་རྒྱུ་ནི་དམིགས་བསལ་ལས་དོན་གྱི་གསལ་བསྐྱབས་བྱས་པའི་གལ་གནད་ཨང་དང་མོ་དེ་ཡིན། འདི་འདྲའི་སྐད་ཅུལ་ལ་དོ་སྣང་ཆེ་བུ་བྱིན་པ་དང་ལས་འགན་འཁུར་མཁན་གྱིས་མཐོང་བའི་འཛིགས་སྐུལ་དང་ཚོལ་ལན་གྱི་གནས་ཚུལ་མང་དུ་བྱིན་པའི་ཁྱེན་གྱིས། ༢༠༡༥ ལོ་ ༦ པར་དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་ཁག་གི་ལོ་འཁོར་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་ ༢༩ པའི་ཐོག་དམིགས་བསལ་ལས་དོན་གྱིས་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་སྒྲིམ་གཞི་³⁰ གཅིག་གྱུར་བཅོས་ཏེ་ལན་འདེབས་བྱེད་ལུགས་ཆེ་བུ་གཏོང་རྒྱུའི་མོས་མཐུན་བྱུང་ཡོད།

དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་ཁག་གིས་ལས་དོན་སྤེལ་ཆེད་ཀྱི་ལག་ཆ་ཁག་གི་ནང་དུ་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་དང་མཇུག་འཇུག་ལས་འབྲུག་དང་། ཀླུ་ཁབ་ཁག་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཁག་ལ་འཕྲིན་ཡིག་གཏོང་བ། དེ་ཡང་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ཁབ་ཚོགས་ཀྱི་དྲུང་ཆེ་དང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་གི་ཚོགས་གཙོ་བཅས་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ཁབ་ཚོགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཆ་བཀལ་དང་ལས་ཁུངས་གཙོ་བོ་དང་ས་གནས་སུ་ཡོད་པའི་ལས་ཁུངས་བཅས་ལ་གནད་དོན་སྒྲིབ་སྒྲོང་བྱེད་པ། ཡོངས་ཁུལ་གསལ་བསྐྱབས་དང་གསལ་བསྐྱབས་ལས་འབྲུག་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་འགྲུབ་དང་མཉམ་ཞུགས་ཀྱི་ཚོགས་ཆེན་ལ་ཕུལ་བའི་སྟན་ཐོ། ཡང་ན་ལྷན་ཚོགས་གཉིས་བར་ལན་ཅུན་འབྲེལ་ལས་ཀྱི་སྤྱོད་མོལ་བྱེད་སྐབས་གནད་དོན་འདོན་བཅས་གསལ་བའི་བྱ་སྤྱོད་དང་ཡོངས་ཁུལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་སྟེན་ཚུད་ཡོད། དམིགས་བསལ་གྱི་བྱེད་སྐོར་ཁག་གིས་གནད་དོན་རེ་རེ་བཞིན་བསམ་གཞིགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལ། རྟག་དུ་འབྲེལ་ཡོད་མི་སྤྱིའི་མོས་མཐུན་ཡོད་པ་དང་གནད་སྐོར་མི་ཡོང་བའི་རྩ་དོན་དང་མཐུན་པ་ཞིག་དགོས། ཁྱེད་ཀྱིས་སེམས་ནང་འཛིག་དགོས་པ་ཞིག་ལ་སྐྱེད་ཀྱི་ཆེད་ལས་མི་སྣ་ཆར་མར་ལག་ཆ་གཅིག་མཚུངས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་རྒྱུ་ཡོད་ན་དང་། འགལ་ཞིག་གིས་གཞན་ལས་སྐྱབས་པའི་རྣམས་ལ་ལྷན་ཞིང་སྤོན་ཐབས་ཅན་གྱིས་ལག་ཆ་འདི་དག་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད།

27 <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/presidency>
 28 <https://academy.ishr.ch/learn/special-procedures>
 29 <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/CountryandothervisitsSP.aspxn>
 30 <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Communications.aspx>

དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་པའི་མཐུན་སྦྲེལ་ཚོགས་ཚུངས་³¹ བོད་མིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་པའི་འགན་འཁུན་གྱི་ལས་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ལས་དོན་ཚན་པའི་དབར་མཐུན་སྦྲེལ་གོང་མཐོར་གཏོང་གྱི་དང་། ལས་དོན་ཚན་པ་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་དུ་བྱེད་ཆུང་བྱ་ཡིན། མཐུན་སྦྲེལ་ཚོགས་ཚུངས་ཀྱི་ལོ་ལྷན་གྱི་ལས་ཁུར་སྒྲིག་པའི་གནད་དོན་ཐད་འབྲེལ་མཐུན་པ་བསྒྲིག་ཞུ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ། འབྲེལ་མཐུན་བསལ་དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་པར་ཕུལ་བའི་ཞོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་གནད་དོན་ཡོངས་རྒྱུ་ལྡན་གྱི་ཐོག་ཀྱི་ཆ་ཚང་ཞིག་ཉར་ཆགས་བྱེད་ཆུང་འགན་ཁུར་ཡོད། མཐུན་སྦྲེལ་ཚོགས་ཚུངས་ཀྱི་ལོ་ལྷན་གྱི་ལས་ཁུར་སྒྲིག་པའི་གནད་དོན་དེ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་གཙོ། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆེད་དུ་ཆེ་གཞོན་པ། དུང་ཆེ། བཅས་ལ་སྙན་གསལ་བྱ་བྱེད་ཆུང་བྱ་ཡིན། གནས་སྐབས་དགོས་མཁོ་བྱུང་བའི་སྐབས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ལས་དོན་འགན་ཁུར་བ་བཅས་དང་གོ་བསྐྱར་ཐོག་མཉམ་སྦྲེལ་ཚོགས་ཚུངས་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་ཆུང་ཁབ་དང་འབྲེལ་ཡོད་དབར་འཁུར་བ་བཅས་ལ་འབྲེལ་ལམ་དང་གསར་འགོད་བསྒྲགས་གཏམ་སྒྲུབ་ཆུང་སྒྲིག་ཀྱི་ལས་དོན་འཕར་མ་བྱེད་མིན། ལྷན་ཚོགས་ཁག་གི་ལོ་འཁོར་སྙན་ཐོན་³² ཞོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་སྐོར་གྱི་ས་བཅད་ཡོད་པ་དེས་ལས་འགན་ཁུར་བའི་སྐོར་འཆབ་གཙོ་བོ་དང་འདས་པའི་ལོ་གཅིག་ནང་སྒྲུབ་བའི་ལས་དོན་གསལ་སྙན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

བྱ་བྱ་

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༤ ལྷ་ ༣ ཚེས་ ༡༤ ཉིན། མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཚོགས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚོགས་ཚུངས་ཀྱི་ཆེད་ལས་མི་སྣས་ ༢༠༡༤ དང་ ༢༠༡༥ ལོར་གནང་བའི་བྱ་བྱ་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྐོར་སྐྱོབ་པ་ཀའོ་སྤྱི་ལོ་འདས་པའི་སྤྱི་ལོ་དང་པོའི་གནད་དོན་ལ་ “ཞིབ་ཆགས་དང་དབར་བཤེན་གྱི་རྒྱུ་ཞིབ་” གནད་དགོས་པའི་འཛོད་སྐུལ་གནང་བ་བསྐྱར་བྱ་བྱས་ཡོད། ཆེད་ལས་མི་སྣས་ “ཞིབ་ཆགས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་སྒྲིག་པོར་བཞག་ལ་རྒྱུ་ཞིབ་ཆུང་མ་ཐུན་མ་བྱས་པ་དེ་ནི་འཚོ་གནས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་བཅུ་བཞི་བཞག་བཏང་བཞག་ཏུ་འགྱུར་མིན་” ཅས་ནན་བརྗོད་བྱས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་ “བྱ་བྱ་གཞུང་གིས་བྱ་བྱ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཁྲུབ་ཁྲིམས་སྤྱི་ལས་དོན་སྐྱབ་པ་ཁུལ་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆེད་ལེན་པ་དང་བྱ་བྱ་ཚོགས་སྤྱི་ལས་འཚོལ་མཁན་གཞན་དག་ལ་ཡིད་པངས་པ་ཞིག་ལ་བཅན་དབང་གིས་བྱ་བྱ་གཞོན་བྱས་ཡོད་” ཅས་བཤད་ཡོད། ཀའོ་སྤྱི་ལོ་འདས་པའི་བྱ་བྱ་གི་སྤྱི་ཡོངས་དུས་བབ་བསྐྱར་ཞིབ་ཆོག་འདུ་མ་འཚོགས་གོང་མཐོང་ལྷན་པོའི་ཕྱི་ལོ་འཛོད་སྐུལ་བྱས་ཀྱི་ལོ་འཁོར་བཅུང་བྱས་པ་དང་། བཅོན་འཇུག་སྐབས་མནར་གཅོད་དང་སྤྱི་བཅོས་འོས་འཚམ་མ་བྱས་པའི་བྱ་བྱ་ཀྱིས་ ༢༠༡༤ ལོར་བཅོན་ཁང་དུ་འདས་པའི་སྤྱི་ལོ་འཛོད་སྐུལ་ཡོད། ཁོ་མོ་ནི་བྱ་བྱ་ཚོགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་པའི་ཞོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་དཔེ་མཚོན་གྱི་ཁྱོད་དོན་གྲགས་ཆེ་ཤོས་ཞིག་ཡིན།

གལ་ཏེ་ཁྱེད་ཀྱིས་དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་པ་ཁག་ལ་མཐུན་འགྱུར་མཉམ་འབྲེལ་བྱེད་ཅིས་བྱེད་སྐབས་སམ། མཉམ་འབྲེལ་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སམ། དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ཚན་པ་ཁག་ལ་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་ཀྱིས་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱི་ཇི་སྤྱི་ལོ་འཛོད་སྐུལ་ལམ་ཞོལ་ལན་སྒྲིག་པ་ཁྱོད་ཆེད་དུ་ཡོད་ན། ཁྱེད་ཀྱིས་གཤམ་གསལ་བྱ་བྱ་ཚོགས་ཁག་ལ་འབྲེལ་བ་གནང་དགོས།

འབྲེལ་ཡོད་སྤྱི་ཚན་པ་ཁག་ལ་ཁབ་སོ་སོའི་ལས་འགན་ཁུར་མཁན་ (དམིགས་བསལ་ལས་དོན་ལ་བསྐྱར་མཁས་བྱེད་མཁན་གྱི་ ཇི་བཅུ་ལན་འཚོགས་བརྒྱུད་ནས་ཀྱི་ཁྱོད་ཆོག་

ཁྱེད་ཀྱིས་དུང་གཤམ་གསལ་ནམས་ལ་འབྲེལ་བ་གནང་འཇུག།

- མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྐོར་སྐྱོབ་པ་ཀའོ་སྤྱི་ལོ་འདས་པའི་སྤྱི་ཚན་པ་ཁག་ལ་འབྲེལ་བ་གནང་པའི་སྐོར་འཛོད་སྐུལ་ཁྱེད་ཀྱི་ hrc-sr-defenders@un.org
- ཞོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་གནད་དོན་ཐད་ཀྱི་འགན་འཁུན་ལས་སྤྱི་ལོ་འཛོད་སྐུལ་ལ་གནང་པའི་སྐོར་འཛོད་སྐུལ་ཁྱེད་ཀྱི་ ohchr-reprisals@un.org
- འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་གཙོར་འབྲེལ་གནང་པའི་སྐོར་འཛོད་སྐུལ་ཁྱེད་ཀྱི་ hrcpresidency@unog.org དེ་བཞིན་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཁང་གི་དམངས་ཁྱོད་ཚོགས་པའི་འབྲེལ་མཐུན་ཚན་པ་ཁག་ལ་སྐོར་འཛོད་སྐུལ་ཁྱེད་ཀྱི་ ohchr-hrcngo@un.org
- མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཚོགས་ཀྱི་དུང་ཆེད་ཞོལ་ལན་སྒྲིག་པའི་ལོ་འཁོར་སྙན་ཐོན་ཁྱེད་ཀྱི་གནད་དོན་འཁོད་ཐབས་བྱེད་ཆོག (དོན་ཚན་ ༣༡༡ ལ་གཟིགས།) ལྷན་ཁང་ལོ་འཁོར་ཕྱི་ ༤ པའི་ནང་དུ་གནད་དོན་འཁུར་ཆུང་པའི་སྤྱི་ལོ་འཛོད་སྐུལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་སྐོར་འཛོད་སྐུལ་ཁྱེད་ཀྱི་ ohchr-reprisals@un.org བརྒྱུད་ནས་གཏོང་དགོས།

31 <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/CoordinationCommittee/Pages/CCSpecialProceduresIndex.aspx>
 32 <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Annualreports.aspx>

མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཕྱི་མཐུན་ཆོང་ཚོལ་ལན་སློབ་པའི་མཆན་ཉིད་དང་དོན་ཆན་གང་དུའང་མི་འདུག་ཅེས་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་ཞབས་ཁུ་ཁང་གིས་
ཡིག་ཐོག་བཏོད་ཡོད།

ཕྱི་ཁྱབ་བྱང་ཆེད་རྒྱལ་ལན་སློག་པའི་སྟེན་ཐོང་ཁུ་སྟེན་ངེ་ལྟར་འབྱུང་དགོས་སམ།

- གནས་སྐྱདས་དེན་གོང་འཆེ་ཡོག་མཁན་གྱིས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་མཉམ་ལས་བྱས་པ་དང་འབྲེལ་བ་དེ་ལྟར་ཡོད་མེད་འབྲེལ་བ་མཛོད་བྱེད་དགོས།
- གནད་དོན་དེ་འབྲེལ་བ་མཛོད་བྱེད་སྐབས། སྤྱི་ཤིང། ག་དུས་ཤིང། གང་དུ་ཤིང། གང་ཤིང། རི་ལྗང་ཤིང། ཚོལ་ལན་སློབ་མཁན་སྤྱི་ཤིང། ལུངས་སྐྱེལ་དང་ཡིག་ཆ་གང་ཡོད་དམ།
- བསྟོན་འཇུགས་བྱས་པ་དེར་གཞུང་ཕྱོགས་ནས་ལན་འདེབས་བྱས་ཡོད་དམ།
- གནས་སྐྱདས་དེ་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གང་དུང་ནང་གླེང་སློང་བྱས་ཡོད་དམ། (ལུང་འཕྲིན་བྱོས།)
- རྫོང་ཁྲུལ་ཡོད་མཁན་ནས་ནང་མི། ཁྲིམས་ཀྱི་སྐྱེ་ཆ་པ་བཅས་ནས་སྟན་ཐོའི་ནང་གནས་ཚུལ་འགོད་རྒྱུར་མོས་མཐུན་ཡོད་དམ། འདི་ནི་སྟོན་གྱི་བྱ་གཞག་སྟེ་ཡི་གེ་ལྟ་བུའི་ཆེད་དུ་མོས་མཐུན་རྒྱུང་ཡོད་ཀྱང་དགོས་ངེས་ཡིན།
- གནས་ཚུལ་མཁོ་སློང་བྱེད་བཞིན་པ་དེ་ནི་ད་ལྟའང་འགྲོ་བཞིན་པའི་གནད་དོན་ཞིག་གས་ཡང་ན་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་སྟོན་མའི་སྟན་ཐོའི་ནང་འགོད་པའི་གནད་དོན་ཞིག་གི་དོན་སྟོང་མཐུག་སློང་དང་དུས་བསྟན་གསར་སྟོན་ཡོད་མེད་སོགས་ཡིན།

འཛམ་གླིང་མཉམ་སྡེའི་སྐུལ་ཆོག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་སྐོར་ཐད་ལྷན་ཁང་དང་སྐུལ་ཆོག་ཡོངས་ཀྱིས་འདིགས་
སྐུལ་དང་ཆོལ་ལན་སློབ་པའི་བྱ་སྤྱོད་ལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བསྐོད་སློབ་ཐེང་པའི་བརྒྱུ་ལན་གསལ་པོ་སྤྱོད་དགོས་
པ་དང་། གནད་དོན་དེ་སེལ་ཐབས་དོན་ལྡན་གྱིད་དགོས། ང་ཆོས་ཆོག་མིའི་སྤྱི་གཞུང་ཁག་གིས་གཏན་
འཁེབས་བྱས་པའི་ལས་འགན་ལ་གཞིགས་ནས་སྐུན་ཏུ་ང་ཆོ་དང་མཉམ་ལས་གྱིད་མཁན་ནམས་ལ་སྐུབ་
སྤྱོད་དང་། ལུས་སྟོབས། ལྷན་སྐྱོབ་བཅས་ཡག་ཏུ་གཏོང་དགོས།

[illegible]

3.4.3. དེ་སྒོམ་སྒྲུབ་སེང་ཁྱེས་པའི་གནད་དོན་ཐོག་མཐུག་སྒྲིང་གནས་ཚུལ་ཤུལ་བ།

མཐུག་སྐྱོད་གནས་ཚུལ་ཤུལ་བ།

39 འཕྲོ་བ་མིའི་སྐོར་གནད་དོན་ཞུ་ཆེན་གྱི་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་པ་དང་དེའི་སྤྱི་ཙམ་དང་འཕྲོ་ལྷན་པ་དག་དང་མཉམ་ཁྲེལ་ A/HRC/RES/36/21, 29 September 2017, <http://undocs.org/A/HRC/RES/36/21>

ལེའུ་བཞི་པ། ས་ཁུལ་གྱི་འགོ་བ་མིའི་
ཐོབ་ཐང་ཆོག་ས་པ་ཁག་གིས་དྲག་
གཞོན་དང་ཆོལ་ལན་སློག་པའི་
བྱ་སྐྱོད་ལ་ལན་འདེབས།

© བར་པ། རྒྱུ་ལྷག་ཀྱང་།

༩.༡. སྤང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གས།

ཉན་ཞིབ་སྒྲོར་ལ་སྤང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གས་ཀྱི་འགྲོ་ལུགས་ གུ་རེས་ནང་གསལ་བའི་གཞུང་ཁག་གིས་ཉན་ཞིབ་ལ་མེད་པའི་མཁན་དང་། ཡང་ན་ཉན་ཞིབ་ ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཁོད་ལྷན་ཆོག་གས་ལ་གནས་ཚུལ་མཁོ་སྤྲོད་གནང་མཁན། དཔལ་པོ་དང་། དཔལ་ཉག་གས་རིགས་གང་འདྲ་ཞིག་མཁོ་སྤྲོད་གནང་མཁན་ཆང་མར་དགོས་ཤེས་ཀྱི་འགན་ལེན་ཁག་ ཐེག་གནང་རྒྱུ་དང་། གཞུང་ཁག་གིས་ལྷན་ཆོག་གས་ཀྱི་མཐུན་དུ་དཔལ་པོ་དང་ཆེད་མཁས་པ་ཆོས་བརྗོད་པ་དང་བསམ་ཚུལ་གང་ཡིན་ལ་ཁ་གཏུག་ནས་དཔལ་པོ་དང་ཆེད་མཁས་པ་དེ་དག་ དེ་ བཞིན་ཁོ་པ་ཆོད་ནང་མི་ཆོར་དག་གཞན་ཁྱེད་པ་དང་། ཉེས་ཆད་གཅོད་པ་སོགས་ཀྱི་རྒྱ་མིན་པའི་སྒྲོར་འཁོད་ཡོད། ⁴⁰

གཞན་ཡང་‘ས་གནས་ས་ཐོག་བརྟན་ཞིབ་ཀྱི་སྒྲོར་ལ་བརྒྱུད་རིམ་ནང་གསལ་དོན་ས་གནས་བརྟན་ཞིབ་ཏུ་གང་ན་ཁྱེད་པའི་མེས་མཐུན་གནང་བའི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ དམིགས་བསམ་ལ་ཆོག་སྤང་གི་ལས་འགན་སྐྱབ་པར་དགོས་ཤེས་མཐུན་ཆེན་ཆ་ཆང་མཁོ་སྤྲོད་གནང་རྒྱུ་དང་། ལྷག་པར་དུ་དམིགས་བསམ་ལ་ཆོག་སྤང་ལ་མཉམ་ཐུབ་དང་། གནས་ཚུལ་ མཁོ་སྤྲོད། དཔལ་ཉག་གས་མཁོ་སྤྲོད་ཁྱེད་མཁན་ཀྱི་མི་སྤྲོད་དང་ཆོག་སྤང་གི་སྤྱི་ལའང་གོ་ལམ་ཀྱི་བྱ་སྤྲོད་གང་ཡང་མི་ཁྱེད་པའི་ཁས་ལེན་བྱ་དགོས།’ ཞེས་གནན་འཁེབས་བྱས་ཡོད།

དེ་ལས་ཀྱང་གུ་ཡངས་པའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ན། སྤང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་མཐུན་ཆོག་གས་པའི་ཆོག་སྤང་ཆེན་ཀྱི་ཆོག་སྤང་མི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལ་སྒོ་ཁྲིག་ཆེན་པོས་མི་སེར་ཀྱི་ཐོབ་ ཐང་སྤང་སྤྱོད་པ་ནམས་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྲོད་པོས་འཛིན་ཡོད་པའི་ཅ་དོན་དང་གོས་མཐུན་གཞིར་བརྒྱུད་ནས་རྒྱལ་ནང་དང་ས་གནས་གང་ཞིག་ཏུ་མི་སེར་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སྤང་སྤྱོད་དར་སྤེལ་ གཏོང་བའི་རང་དབང་གི་ལས་དོན་ལྷན་སྤྱད་སྤེལ་ཆེད། ཁོང་ཆོར་མཁོ་བའི་འགན་ལེན་དང་མཐུན་ཆེན་སྤྲོད་དགོས་པའི་འབོད་སྐུལ་གནང་ཡོད། ⁴¹ ’

40 IACHR, ‘Rules of Procedure’, 1 August 2013, art. 63, <http://www.oas.org/en/iachr/mandate/basics/rulesiachr.asp>

41 ཨ་མི་རི་ཀའི་མངའ་སྤྱི་ཁག་གི་སྤྱི་ཁབ་ཆོག་སྤང་། ཨ་མི་རི་ཀའི་ཆོད་མེད་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དར་སྤེལ་དང་སྤྱོད་པོས་ཁྱེད་མཁན་ཀྱི་མི་སྤྲོད་དང་སྤྱི་ལའང་གོ་ལམ་སྤྱོད་པའི་ཨ་མི་ རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆོད་མེད་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤང་མཁན།, AG/RES.1671 (XXIX-O/99) Res. 2, 7 June 1999, <http://www.oas.org/juridico/english/ga-res99/eres1671.htm>

དེར་བརྟེན་ཨ་མི་རི་ཀ་ལྷོ་ཕྱོད་དང་བྱང་ཕྱེད་ལམ་ལུགས་དབར་འབྲེལ་ལམ་འཛུགས་སྐབས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པ་རྣམས་ཉེན་ཁའི་ནང་ལྷུང་བ་ལྟ་བུ་བྱུང་སྐབས་ཀྱི་ལ་ཁབ་ཁག་གིས་ ཁོང་ཚོ་སྤང་སྟོབ་བྱེད་རྒྱུ་འགན་འཁུལ་པར་ལམ་ལུགས་དེས་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

གྲིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀ་འི་ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་སུ་ཞོལ་ལན་གྱི་བྱ་སྟོན་ལ་གཞིགས་རྟོགས་དང་གཤིང་ལེན་བྱེད་པའི་ཆེད་དུ་དམིགས་བསལ་འགན་དབང་སྤྲད་པའི་ཐབས་ ལམ་ཞིག་མེད་ནའང་། ཞོལ་ལན་སྟོན་པའི་བྱ་སྟོན་གྱི་ཉེས་འཛུགས་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་རྣམས་ཀྱི་ལ་ཁབ་ཁག་ལ་“ཞུ་སྐུལ”དང་། མི་ཞིག་ལ་བཅོས་ཐབས་བྲལ་བའི་གཞོན་སྟོན་མི་ ཡོང་བའི་ཆེད་“སྟོན་འགོག་ཐབས་ལམ”ལག་བསྟར་། “གསར་འགོད་གསལ་བསྐྱགས་”སྟེལ་རྒྱ་བཅས་ཀྱི་རུས་པ་ཡོད། གཤམ་དུ་དེ་དག་དེ་མེ་བཞིན་སྤྱོད་བསྟུས་བཀོད་ཡོད།

༤.༡.༡. གནས་ཚུལ་ལེས་རྟོགས་ཡོང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་

ཨ་རིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ ཆིངས་ཡིག་དོན་ཚན་ ༡༡ དང་། ལྷན་ཚོགས་ ཀྱི་སྤྱིག་གཞི་དོན་ཚན་ ༡༩ བཅས་ཀྱི་འབྲུ་དོན་འོག་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་འབྲེལ་བའི་ གནད་དོན་ཐོག་ཁོང་ཚོས་གང་ལྟར་ལག་ལེན་བྱས་ཡོད་མེད་སྟོར་ཚོགས་མིའི་ཀྲུལ་ལ་གནས་ཚུལ་མཁོ་སྟོན་ཞུ་རྒྱུ་འདྲི་ཞུ་ཞུ་ཆོག་པ་དང་།⁴² འདི་ནི་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ཚོགས་མིའི་ ཀྲུལ་ལ་ཁབ་ཁག་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དོན་ཚན་གྱི་ཉེས་འཛུགས་བྱེད་པ་དང་ཀྲུལ་ལ་ཁབ་ཁག་གིས་དུས་ཚོད་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ནང་ (སྤྱིར་བཏང་ཉེན་གངས་⁴³) ལན་འདེབས་བྱེད་དགོས་ པའི་གསལ་བའི་བྱ་རིམ་ཞིག་ཡིན།

ཀྲུལ་ལ་ཁབ་ཁག་ལ་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་ཅད་ཞིབ་ཤིང་འབོད་ཁག་ལ་ལྷན་ཚོགས་ཡོངས་ཀྱི་ཆོག་མཆན་མི་དགོས། དེ་དག་ལྷོ་ཕྱོད་ཨ་མི་རི་ཀ་གྲིང་གི་ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པར་བསྟོར་བཞག་བྱས་པའི་ཞིབ་འཇུག་མི་སྣས་⁴⁴ འགན་འཁུར་དགོས་པ་དང་། དེ་ནས་ཀྲུལ་ལ་ཁབ་མོ་སྤེལ་འཇུག་པ་དང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ ཚོགས་གཙོ་སོགས་ལ་ཆོག་མཆན་ཞུ་དགོས་པ་ཡིན་པས། ལས་དོན་སྤུང་པོ་(སྤྱིར་བཏང་གཟུང་འཁོར་གཅིག་ནང་)སྟུབ་སྟུབ་ཀྱི་ཡོད།

༤.༡.༢. ཉེན་གཏོལ་གྱི་བྱ་གཞག་ ⁴⁴

གྲིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀ་འི་ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་མི་སྐྱེར་ལ་བཅོས་མེད་གཞོན་འཆེ་མི་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་ཀྲུལ་ལ་ཁབ་ཁག་ལ་སྟོན་འགོག་⁴⁵གི་ཐབས་ལམ་ལག་བསྟར་ བྱེད་དགོས་པའི་འདུན་བཏོན་ཆོག་པའི་དབང་ཆ་དོད། སྟོན་འགོག་གི་ཐབས་ལམ་དེ་དག་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལེན་པ་ཆོར་ཞོལ་ལན་བྱ་སྟོན་གྱི་གནས་སྐབས་འོག་ཏུ་བེད་སྟོད་བྱས་ ཡོད།⁴⁶ གལ་སྲིད་དགོས་གཤམ་མཛོང་ཆེ་གྲིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀ་འི་ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་རང་གི་ལས་དོན་བྱེད་སྟེགས་ཀྱི་དོན་ཚན་ ༢༤ པའི་ནང་གཏན་འབེབས་ བྱས་པའི་ཆ་རྒྱུ་འོག་ཁོའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཁྲིམས་ཁང་ལ་གནས་སྐབས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཞུ་རྒྱུ་འདྲི་ཞུ་ཡང་བཏོན་ཆོག

སྟོན་འགོག་གི་ཐབས་ལམ་དེ་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་ཐབས་རྒྱས་དེ་ནི་གྲིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀ་འི་ཀྲུལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་སྟེགས་ཀྱི་སྤྱིག་གཞི་དོན་ཚན་ ༡༥ པའི་⁴⁷ ནང་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད། གནད་དོན་གཞི་ལྗོད་པོ་དང་ཇ་ཟླ་པའི་སྐབས་སུ། ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་རང་འགྲུལ་ཡང་ན་ཕྱོགས་གང་རུང་ཞིག་གི་འདུན་ལྷུང་ཀྲུལ་ལ་ཁབ་གང་ཞིག་ གིས་སྟོན་འགོག་ཐབས་ལམ་ལག་བསྟར་བྱེད་དུ་བཅུག་ཆོག སྟོན་འགོག་ཐབས་ལམ་དེ་དག་ཞུ་གཏུག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་མེད་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཨ་མི་རི་ཀ་འི་ཀྲུལ་སྤྱིའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱིག་ འཛུགས་ཁག་གི་མདུན་དུ་ཡོད་པའི་ཞུ་གཏུག་གསལ་ཡང་ན་མི་སྐྱེར་ལ་གཞོན་པ་གསལ་ཐབས་མེད་པ་ཡོང་རྒྱུ་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་ཇ་ཟླ་དང་གཞི་ལྗོད་བའི་གནས་སྐབས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ དགོས། ཐབས་ལམ་དེ་དག་ནི་ཚོགས་པ་ཞིག་གསལ་སྟེ་ཆོན་ཞིག་ཡང་ན་ངོས་འཛིན་ཡོད་པའམ་ངོས་འཛིན་སྟུབ་པའི་ཚོགས་མི་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་དང་འབྲེལ་བའི་མི་སྐྱེར་ལ་གཞོན་པ་ གསལ་ཐབས་མེད་པ་ཡོང་རྒྱུ་འགོག་ཐབས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་སྟུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཡིན་ཆོག

42 See: ཨ་རིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྟོན་གྱི་སྤྱི་ཆིངས་ གྱི་ལོ་1969ཟླ་11 | <https://www.cidh.oas.org/basicos/english/basic3.american%20convention.htm>; OAS, སྤྱི་ཞུབ་ཕྱོགས་ཚོགས་དང་། ཨ་རིའི་ཀྲུལ་ཁོངས་མི་སྟོན་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱིག་ཡིག ཟླ་ 10 བ། 1979 <http://www.oas.org/en/iachr/mandate/basics/statuteiachr.asp>

43 <http://www.oas.org/en/iachr/defenders/default.asp>

44 https://www.oas.org/en/IACHR/decisions/MC/MedidasCautelares_folleto_EN.pdf

45 IACHR, ‘མིས་ཚད་ 8/18’, ཕྱི་ལོ་ 2018 ཟླ་ 2 ཚེས་ 21, <http://www.oas.org/en/iachr/decisions/precautionary.asp>

46 See: https://www.oas.org/en/iachr/decisions/mc/2024/res_26-24_mc_438-15_ve_en.pdf; <https://www.oas.org/es/cidh/decisiones/pdf/2015/MC71-15-es.pdf>

47 IACHR, འགྲོ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱིག་གཞི ༡༠༡༢ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༡ དོན་ཚན་ ༡༥ <http://www.oas.org/en/iachr/mandate/basics/rulesiachr.asp>

ཕྱིན་འགོག་གི་ཐབས་ལམ་དུ་གཞོན་འཆེ་ཤོག་མཁན་གྱི་ཕྱོགས་དེ་དང་འབྲེལ་ཡོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབང་འཛིན་ཁྲིམས་ཞིབ་ལྷན་ཁང་ལྟ་བུར་ཐོག་མར་བཅར་དགོས་པ་དེ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ལྟར་བྱེད་བྱེད་ན་མ་གཏོགས། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པ་ནམས་ཀྱིས་ལས་དོན་སྒྲུབ་པར་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་ཁབ་དབང་འཛིན་དང་དེའི་དབང་ཆ་ཡོད་མཁན་ཆོའི་འཛིགས་སྒྲུལ་འཕྲོག་གི་ཡོད་ན། རྒྱལ་ནང་དུ་གནད་དོན་དེར་ཅད་ཞིབ་བྱེད་ཅིས་བྱས་ན་དེ་བས་སྤྲོད་གཅེར་ཡོད་གཞི་ཞིག་ཡིན། གནས་སྐབས་དེ་འདྲི་སྐབས་སུ་ཆ་རྒྱུན་དེ་དག་གཡོལ་ཐབས་ཤིག་ཡིན།

འབྲེལ་ཡོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་ཆེ་སྟོག་དང་ལུས་པོའི་བདེ་འཇགས་འགན་སྒྲུབ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ཕྱིན་འགོག་གི་ཐབས་ལམ་སྤྱོད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་འབྲེལ་བཤད་བྱེད་དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་སྤྱད་དགོས་སྒྲོལ་འཁོད་ཡོད།

ཆིངས་ཡིག་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་འཕམ་མེལ་ཐབས་ལམ་གྱི་ལམ་ལུགས་ལྟར། ཨ་མི་རི་ཀ་གླིང་གི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོགས་ཀྱི་ཕྱིན་འགོག་ཐབས་ལམ་གྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་སྤྱད་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པའི་ཚུལ་འགན་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་འཕྲེར་དགོས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པ་དེར་ཉན་ཁད་གནས་སྐབས་ལ་ཤེས་རྟོགས་མེད་ཅིས་ཁག་དགོས་མེད་པར། གཤམ་སྤེལ་མི་དེར་གཞོན་འཆེ་ཤོག་ན་དེར་འགན་འཁུར་རྒྱུའི་ཚུལ་འགན་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཕྱིན་འགོག་ཐབས་ལམ་ལག་བསྟར་བྱེད་པར་འབད་བརྩོན་ཅི་ཅམ་བྱས་ཡོད་མེད་ཞིབ་བཤེར་བྱེད་ལུས་དུ་གྲུར་ཡོད་པ་གསལ་པོ་རེད། དེས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་རང་ཉིད་ཀྱིས་གཞོན་འཆེ་དང་དག་གཞོན་བྱེད་མཆོམས་འཛིག་བཤམ། ཡང་ན་རྒྱལ་ཁབ་མིན་པའི་ཆོགས་པ་ནས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་ཉན་ཁད་གཞོན་འཆེ་བཟོ་བཞིན་ཡོད་ཆེ་ཟེ་བྱས་བྱེད་པར་སྒྲུལ་མ་འདད་ཅེས་ཤིག་ཡོད་སྟེ།

ཕྱིན་འགོག་ཐབས་ལམ་གྱིས་སྤྱོད་པའི་སྤྱད་སྤྱོད་དེ་གནས་ཚུལ་བསྐྱེད་ཀྱི་རེ་འདུན་ལས་ཀྱང་བརྟན་པ་ཡོད་སྟེ། འོན་ཀྱང་། བརྒྱད་ཅེས་འདིར་གནས་སྐབས་དེ་གཞི་ལྗོད་པོ་དང་ཇ་དག་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་ཆོས་བཅོས་ཐབས་མེད་པའི་གཞོན་འཆེ་ཡོད་རྒྱུའི་ཉན་ཁ་མཚོན་གྱི་ཡོད་པའི་དབང་རྟགས་དགོས་མཁོ་ཆེ་བ་ཡོད། ཕྱིན་འགོག་གི་ཐབས་ལམ་དེ་ཆོགས་རྒྱུང་ཡོངས་ཀྱིས་ཆོག་མཚན་སྤྱོད་དགོས་པས། དེ་དག་གནས་ཚུལ་བསྐྱེད་ཀྱི་རེ་འདུན་ལས་དུས་ལུགས་རིང་བ་འགོར་སྟེ།

48 ལོར་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོགས་ཀྱིས་⁴⁸ ལུས་པོ་ལྷན་པའི་ཕྱིན་འགོག་ཐབས་ལམ་ལག་བསྟར་ལ་ལྟོགས་བྱེད་ལུགས་ཆེ་དུ་གཏོང་རྒྱུའི་སྒྲོལ་ལ་གྲོས་ཆོད་བཞག་པ་དང་། ལུས་པོ་ལྷན་པའི་ཕྱིན་འགོག་ཐབས་ལམ་ལྟོགས་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ⁴⁹ ཁོ་ཆོའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོགས་ཀྱིས་ལུས་པོ་ལྷན་པའི་ཕྱིན་འགོག་ཐབས་ལམ་གྱི་སྤྲོ་ཞིག་ཀྱང་བཟོས་ཡོད།⁵⁰ ཁོ་ཆོའི་ལོ་འཁོར་སྤྱན་རོའི་ནང་དུ་ཕྱིན་འགོག་ཐབས་ལམ་སྒྲོལ་ཡང་འཁོད་ཡོད།⁵¹

48 <https://www.oas.org/en/iachr/decisions/pdf/Resolution-2-20-en.pdf>
49 <https://www.oas.org/en/iachr/decisions/MC/MC-vigentes-EN.pdf>
50 <https://www.oas.org/es/CIDH/jsForm/?File=/es/cidh/decisiones/mc/mapa.asp>
51 <https://oas.org/en/iachr/reports/ia.asp>

གསུང་དོན།

ཅི་ལྟར་མིང་ཆེན་ཨ་མི་རེ་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ནས་སྤྱོད་འགོག་ཆོད་གཞིའི་ཁེ་བན་ཡོད་མཁན་ནས་གནས་ཚུལ་བསྟུ་ལེན་གྱི་རེ་འདུན་བཅས་ཀྱི་མིང་གསུང་བ་བྱ་དགོས་བྱུང་ན་ལག་བསྟར་ཆོག་མཁན་རྣམས་གསུང་བ་བྱེད་ཐུབ་བཅ།

སྤྱིར་ལྷན་ཁང་ནས་སྤྱོད་འགོག་ཐབས་ལམ་དགོས་པའི་རེ་འདུན་དང་འབྲེལ་ནས་སྤྱིད་གཞུང་ལ་གནས་ཚུལ་གཏོང་སྐབས་གནས་ཚུལ་སྤྱོད་ཡུལ་སྤྱི་ཡོན་དོ་སྤྱོད་དགོས་པ་ལྷན་ཁང་ནས་གནང་དགོས། དེའི་ཐད་དོགས་པ་ཡོད་ན་ལྷན་ཁང་ལ་གནས་ཚུལ་འབྲེལ་དགོས་པ་ལས་དགོངས་པ་ཞུས་ཏེ་ལྷན་ཁང་ནས་དབྱེད་ཞིབ་གནང་རྒྱུ་ལས་ལག་ལེན་དངོས་ཀྱི་ནང་དུ་གསུང་རྒྱ་དམ་པོ་བྱེད་ཐུབ་པའི་གནས་སྐབས་ཤིག་ཏུ་ཅང་ཡོད་དཀའ་བ་ཞིག་རེད།

གནས་སྐབས་འགའ་ཞིག་ལ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ཡིག་ཆ་བྱིར་བསྐྱགས་བྱེད་པ་དག་གི་ནང་དུ་དོ་སྤྱོད་ཡུལ་གྱི་མིང་གནས་སྐབས་སྤྱོད་བྱེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཡོད་མེད། དཔེར་ན་མིང་ཆ་ཆང་བའི་ཆབ་ཏུ་ཡི་གེ་དང་པོ་རེ་འབྲི་བ་ལྟ་བུ་ཡིན། དོ་སྤྱོད་ཡུལ་གྱི་མིང་གནས་སྐབས་སྤྱོད་དགོས་པའི་རེ་འདུན་ལྷན་ཚོགས་ལ་ཞུ་དགོས་པ་ཡིན་ལ། དེའི་རྒྱ་མཚན་ཡང་ཞུ་དགོས།

ལྷན་ཁང་གིས་སྤྱོད་འགོག་ཐབས་ལམ་མཁུ་ཡང་ན་གནས་ཚུལ་ཅད་གཅོད་ཆེད་ཞུ་སྟེན་འབྲེལ་མཁན་གྱི་མིང་གསུང་རྒྱ་བྱེད་ཐུབ་བཅ།

ཐུབ། ཞུ་སྟེན་འབྲེལ་མཁན་ནས་དམིགས་བསལ་རེ་སྐྱལ་ཞུ་སྟེན་ལྷན་ཁང་གིས་ཁོང་གི་མིང་གསུང་བ་བྱས་ཆོག འོན་ཀྱང་ཞུ་སྟེན་འབྲེལ་མཁན་དང་པན་བ་འབྱུང་ཡུལ་གཉིས་མི་གཅིག་ཡིན་ཆེ་ལྷན་ཁང་གིས་སྤྱིར་བཏང་མི་དེའི་མིང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་སྟེན་གསན་ཞུ་གི་ཡོད། གནད་དོན་འདིའི་ཐོག་དཀའ་ངལ་ཡོད་ཆེ་གནས་སྐབས་ལྷན་ཁང་ལ་སྟེན་གསུང་ཞུས་ཏེ་དགོངས་བཞེས་ཡོང་ཐབས་བྱས་ན་ཡང་འབྲིག

མཇུག་སྐྱོད། དེ་མཇུག་གའི་ཡོང་གི་རེད་དམ།

དེ་ཡང་རམ་འདེགས་བྱ་དགོས་པའི་མི་སྣས་རང་ཉིད་ལ་སྤྱོད་འགོག་གི་ཐབས་ལམ་སྤྱོད་དགོས་པའི་རེ་འདུན་བཏོན་པ་འདྲ། ཡང་ན་འབྲེལ་ཡོད་ལྷན་ཁང་ལ་གནས་ཚུལ་རྒྱུ་ལོན་བྱེད་དགོས་པའི་རེ་འདུན་བཏོན་པ་གང་ཡིན་ལ་གཞིགས་ནས་མཇུག་སྐྱོད་བྱེད་པའི་ཆོད་གཞི་མི་འདྲ།

སྤྱོད་འགོག་གི་ཐབས་ལམ་སྤྱོད་པའི་གནས་ཚུལ་ལོག་ཏུ་འབྲེལ་ཡོད་ལྷན་ཁང་གིས་རམ་འདེགས་བྱ་དགོས་པའི་མི་སྣར་གོ་རིམ་སོ་སོའི་ཐོག་ནས་བརྟེན་སྤྱོད་དེས་ཡིན། གནས་ཚུལ་རྒྱུ་ལོན་བྱེད་དགོས་པའི་གོ་རིམ་ནི་གསུང་བ་ཡིན་པས། རམ་འདེགས་བྱ་དགོས་པའི་མི་སྣས་རང་ཉིད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འབྱོར་བར་ཁས་ལེན་བྱས་པ་ཙམ་ལས་གཞན་པའི་བརྟེན་ལན་སྤྱོད་པའི་རེ་བ་བྱེད་མི་རུང་། འོན་ཀྱང་རམ་འདེགས་བྱ་དགོས་པའི་མི་སྣས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆོད་ལེན་པར་དམིགས་པའི་འབྲེལ་ཡོད་ལྷན་ཁང་གི་དམིགས་བསལ་ཞིབ་འཇུག་མི་སྣར་འབྲེལ་བ་བྱས་ནས། གནས་ཚུལ་རྒྱུ་ལོན་བྱེད་དགོས་པར་སྟེན་ཞུ་སྟེན་ཡོད་མེད་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ལན་འདེབས་བྱས་ཡོད་མེད་ལྟ་བུའི་གཞི་ཆའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་ཐུབ། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆོད་ལེན་པ་ཁག་ཅིག་གིས་རྒྱལ་ནང་དུ་ཆ་འཕྲིན་གྱི་རང་དབང་སྟེན་ཞུ་སྟེན་ལམ་ནས་ཨ་མི་རེ་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་རེ་སྐྱལ་དང་འབྲེལ་ཡོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལན་འདེབས་ཡིག་ཆ་རྒྱག་ཐབས་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་བྱ་རིམ་དེ་གཞན་གསུང་རྒྱ་བྱས་ཡོད་པ་ལས་གཞན་ལོ། ཐབས་ལམ་ཤིག་ཡིན་སྲིད། དཔེར་ན། འདི་ནི་མེག་སི་ཁོར་ཉི་མུ་གསལ་ནང་གསལ་སྟེན་ཁང་། ‘Comision para la Transparencia’ བརྒྱུད་ནས་ལམ་སྟོར་བྱུང་ཡོད།

༩.༡.༣. གསུང་འགོད་གསལ་བསྐྱགས།

མིང་ཆེན་ཨ་མི་རེ་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་རྒྱུན་དུ་ཆོག་མཁན་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་འགོད་གསལ་བསྐྱགས་⁵² རང་གོལ་ལན་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐད་སྤེད་སྤོང་བྱས་ཡོད། ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་འོད་སྟངས་སྤྱིན་པ་ལྟ་བུ་བྱུང་སྟེ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆོད་ལེན་པ་ལ་དབང་འཛིན་པས་ཉེས་ཆད་གཅོད་རྒྱ་དཀའ་བ་བཟོ་བྱུང་བའང་ཡོད་ཀྱི་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆོད་ལེན་པར་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་ཆེད་ཉེན་ཁ་འཕྲད་པའི་

52 ཆོག་མཁན་དུས་ ༡༩༡ པའི་སྟེན་ཐོ། གསུང་འགོད་གསལ་བསྐྱགས་ ༣༤/༡༩ གྱི་ཟུང་བཟོད། www.oas.org/en/iachr/media_center/docs/report-161.doc

གནས་སྐབས་ལྟར་གཞན་ཡང་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གི་ཆོག་མཆན་འདུང་མཉམ་ཞུགས་བྱས་པར་བརྟེན་ཅིང་ལེན་པར་ཤོད་ལན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་འཕྲད་པའི་གནས་སྐབས་ལ་གསར་འགོད་གསལ་བསྐྱགས་ཡང་ཡང་སྤེལ་ཡོད། གསར་འགོད་གསལ་བསྐྱགས་ནི་གནས་ཚུལ་མཐོ་སྤྱོད་དང་སྤོང་འགྲོག་གི་ཐབས་ལམ་རི་སྐུལ་བྱས་པར་ཡང་ལན་མི་སྤྱོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཆོར་དམིགས་བསལ་ལན་ཐོག་ཆོར་པོ་ཡོད།

སྤྱི་དམངས་སྤྱི་ཆོག་གི་ཆོག་མཆན་པ་ཁག་དང་། ཅིང་ལེན་པ་བཅས་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གི་ཉན་ཞིབ་ལ་མཉམ་ཞུགས་གནང་མཁན་ཆོས་ཀྱང་ཉན་ཞིབ་རེ་རེའི་མཁུ་ཏུ་འབྲེལ་ཡོད་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ IACHR འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་དང་མཉམ་ལས་གནང་མཁན་རྣམས་ལ་ཤོད་ལན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་གང་ཡང་མི་ཡོང་པའི་འོད་སྐུལ་དམིགས་བསལ་བྱེད་པའི་ལག་ལེན་ཡང་བྱུང་ཡོད། ཉན་ཞིབ་ལ་མཉམ་ཞུགས་གནང་བཞིན་པའི་འབྲུམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱིར་བཏང་འོད་སྐུལ་དེ་དག་ལ་ལན་འདེབས་གནང་སྐབས་ IA-CHR འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གི་ལས་དོན་ལྷན་སྤྱིའི་སྤྱིག་གཞི་དོན་ཆན་ ༤༣ པའི་ནང་དོན་འོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འོས་འགན་སྐོར་འདྲན་སྐུལ་གནང་གི་ཡོད། གནས་སྐབས་ཁག་གཅིག་འོག་འབྲུམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཉན་ཞིབ་སྐབས་འབྲེལ་ཡོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་ཆོར་ནས་གསུངས་པར་སེམས་འཆབ་ཀྱང་གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད།

2017 ལོ་ 3 པའི་ནང་ལྷན་ཆོག་གི་ཆོག་མཆན་འདུ་ཐངས་ 167 པའི་སྟེང་ཐོད་ནང་། ཨ་མི་རི་ཀའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གིས་དེ་སྔ་ལྷན་ཆོག་གི་ཆོག་མཆན་འདུའི་སྐབས་ཉན་ཞིབ་དང་ལས་དོན་གཞན་གྱི་ཆེད་དུ་ཉོན་ཏེ་མི་དང་། བེ་ཁར་གྲུ་ཤ། མེ་ཁྱི་ལྷོ་མེ་ལ་བཅས་ཀྱི་མི་སྤྱོད་དང་ཆོག་མཆན་པ་ཁག་གིས་མཉམ་ཞུགས་བྱས་པར་ཤོད་ལན་ལན་སྤྱོད་པའི་བྱ་སྤྱོད་དང་། འཛིགས་སྐུལ། མཐོང་རྒྱུ་གི་གཏམ་བཞིན་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་པར་སེམས་འཆབ་ཡོད་པ་དང་། སྤོང་མ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དག་གི་ཐོག་གནས་ཚུལ་དེ་རིགས་ཐོན་པར་གློང་སྤོང་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ད་ལྟ་ཡང་བསྐྱར་གནས་ཚུལ་དེའི་རིགས་ཐོན་བཞིན་པར་སེམས་འཆབ་ཡོད་པའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད། ཨ་མི་རི་ཀའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གིས་འགྲོ་ལུགས་སྤྱིག་གཞིའི་དོན་ཆན་ 43 པའི་ནང་གསལ་བཞིན་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གི་སྤྱིག་འཛུགས་ཁག་གི་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་མཁན་མི་སྤྱོད་དང་ཆོག་མཆན་པ་ཁག་གིས་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཆེད་སྤྱིག་ནང་གསལ་ཐོབ་ཐང་ཅིང་ལེན་བྱེད་རྒྱུ་ལ་མ་བྱས་པས་རྒྱ་མཆན་ལ་བརྟེན་རྒྱལ་ཁབ་གང་རུང་ནས་བྱ་སྤྱོད་རིགས་སྤེལ་ཆེ་གཏན་ནས་ངོས་ལེན་བྱེད་ཐབས་མེད་པ་གསུངས་ཡོད།

གལ་སྲིད་ཁྱེད་ཀྱིས་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་ཐབས་བྱས་པའི་ཁྱེད་ཀྱིས་ཁྱེད་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་ལྟར་བཞིན་ཡོད་ཆེ། ཁྱེད་ཀྱིས་གཞན་གསལ་ལྟར་གནང་ཆོག

- འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཅིང་ལེན་པར་དམིགས་པའི་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་གི་དམིགས་བསལ་ལྟར་གསུག་པ་ cidhmonitoreo@oas.org ལ་འབྲེལ་བ་གནང་སྟེ།
 - ལྷན་ཆོག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་གནས་ཚུལ་ཅུང་གཙོད་ཀྱི་རི་སྐུལ་འགྲོ་ལུགས་གནང་བར་ལྟ་སྐུལ་བྱེད་ཆོག
 - དེ་བཞིན་ལྷན་ཆོག་གིས་སེམས་འཆབ་ཡོད་པའི་སྐོར་གསལ་བསྐྱགས་སྤེལ་བར་ལྟ་སྐུལ་བྱེད་ཆོག
- སྤོང་འགྲོག་གི་ཐབས་ལམ་ལྟར་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་ cidhmonitoreo@oas.org ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་ཆོག ཁྱེད་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཅིང་ལེན་པར་དམིགས་པའི་དམིགས་བསལ་ལྟར་གསུག་པ་ cidhdefensores@oas.org ལ་འཕྲིན་བསྐྱུང་བཏང་ཆོག
- གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་སྤྱི་མཉམ་ཞུགས་གནང་མཁན་དང་མཉམ་འབྲེལ་གནང་མཁན་རྣམས་ལ་ཤོད་ལན་སྤྱོད་པར་དམིགས་བསལ་གྱིས་ལྟ་གཏུག་གནང་ཤིང་། འགན་འཛིན་རྣམས་འབྲེལ་ཡོད་རྒྱལ་ཁབ་ལ་གོ་རིམ་སྤྱིག་སྐབས་ཀྱི་དོན་ཆན་ 43 པའི་ནང་དོན་ལག་བསྟར་གནང་དགོས་པའི་འདྲན་སྐུལ་གནང་རྟོགས་ཞེས་ལྟ་གཏུག་བྱེད་དགོས།
- དེ་བཞིན་གླིང་ཆེན་ཨ་མི་རི་ཀའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཆོག་སྤྱི་མཉམ་ཞུགས་ཤོད་ལན་སྤྱོད་པའི་འཛིགས་སྐུང་བྱུང་ཆེ་ལྟ་གཏུག་དེ་སྤེལ་ཀྱི་ཆོག་མཆན་འདུ་ཞིག་གི་དོ་ཐོར་གནང་རྟོགས་ཞེས་ལྟ་དགོས།
- འདམ་ཀ་འདི་དག་ཆང་མ་དུས་གཅིག་ཏུ་ལྟ་ཆོག

བཀའ་མངགས་གསར་བ་འདི་ལག་བསྟར་དང་ཚོལ་ལན་སློག་པར་སྡོད་འདོག་དང་འདོག་ཚོལ་བྱ་རྒྱུར་ཁུས་པ་ལྟན་པའི་ཞབས་འདེགས་སྐྱབ་ཆེད་དམིགས་བསལ་སྐྱེ་ཆབ་མི་སྤྱི་ ༡༠༡༩ ལོར་གནད་དོན་དངོས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ ཞེས་པ་ཞིག་འབྲེམས་སྤེལ་བྱས་ཡོད། དེའི་ནང་འབྲེལ་མཐུན་པའི་བཀའ་མངགས་དང་། ཁྱོད་དོན་སྤྲོད་མེད་ཀྱི་ཕྱོགས་ ལས་དོན་གྱི་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་ གནས་ཚུལ་འཁོད་ཡོད།⁵⁴ ད་ལྟ་ཚོལ་ལན་སློག་པའི་གནད་དོན་ལ་དམིགས་འཛིན་གྱི་ཆར་པས་སྤྲོད་ཆོད་པོ་འབྲེམས་སྤེལ་བྱ་རྒྱུར་སྐྱག་བཞིན་ཡོད།

༤.༣.༣. འབྲེལ་མཐུན་གྱི་ཐབས་ལམ་ཚུན་པའི་འབྲེལ་ལམ།

མིང་ཆེན་ཨ་སྤྱི་དེ་ཀའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་ཚོགས་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་བཟུང་བཞིག་བཏང་ལུགས་སྐོར་སྤྱོད་དང་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཆོགས་པས་སྤྲོད་ཀྱི་ཡིག་ཐོག་ནས་ཕུལ་ ཆོག་ཅིང་། སྤྲོད་ཀྱི་ཡིག་ཐོག་གི་བྱུང་ཆེད་ཆོགས་གཙོ་བོ་ཕུལ་ཆོག དེ་ཡང་འགོད་ཞོག་དང་དམིགས་བསལ་སྤྲིག་གཞི་མེད་ཀྱང་། སྤྲོད་ཀྱི་དེའི་ནང་ཀྱང་ལུགས་ཀྱི་མིང་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ ལས་རིགས་སྤྱི་མཐུན་ཆེད་ལས་ཁ་བྱང་། མིང་ཉགས་བཅས་འཁོད་དགོས། གལ་སྲིད་སྤྲོད་ཀྱི་དེ་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཆོགས་པ་ཞིག་གི་དོན་ནས་ཕུལ་ཆེ་ཆོགས་པའི་ཁ་བྱང་དང་ ཁྲིམས་ཀྱི་སྐྱེ་ཆབ་བཅས་མི་སྤྱི་མིང་དང་མིང་ཉགས་བཅས་འཁོད་དགོས། སྤྲོད་ཀྱི་དེའི་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མི་མང་གི་ཐོབ་ཐང་བཟུང་བཞིག་གཏོང་ལུགས་འབྲེལ་བཟོད་བྱས་པ་དང་། དེ་ཡང་དུས་ཆེད་དང་། ས་གནས་ རྒྱལ་ཁབ་བཅས་གསལ་པོ་འཁོད་དགོས། དེ་བཞིན་དུ་དོན་རྒྱུན་དེའི་ནང་ཆུད་པའི་མིའི་མིང་ཡང་འཁོད་དགོས་པ་དང་། (གལ་སྲིད་མིང་མི་གསལ་བའི་རེ་ འདུན་ཡོད་ཆེད་ལྟར་འཁོད་དགོས།) བྱུང་ན་དོན་རྒྱུན་དེའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཤེས་མཁན་གྱི་དབང་འཛིན་པའི་མིང་ཡང་འཁོད་དགོས། འབྲེལ་མཐུན་གྱི་རྒྱལ་ནང་ཁྲིམས་ལུགས་བརྒྱུད་ རིམ་དང་བྱ་ཐབས་ཆར་མ་རྒྱགས་པ་མཆོག་པའི་གནས་ཚུལ་ཡང་མཁོ་སྤྲོད་བྱེད་དགོས། གལ་ཏེ་བྱ་ཐབས་རྒྱགས་མེད་ན་བརྒྱུད་རིམ་བརྒྱུད་མ་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཆན་གསལ་སྤྲོད་བྱེད་དགོས། འབྲེལ་མཐུན་དེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་ཚོགས་གཞན་གང་གི་མདུན་དུ་འདྲེ་བཞིན་པའམ་བཞེ་བཞིན་ཡོད་མེད་གསལ་སྤྲོད་བྱེད་དགོས།⁵⁵

འབྲེལ་མཐུན་གྱི་སྐབས་དོན་ནང་དུ་མིང་ཆེན་ཨ་སྤྱི་དེ་ཀའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་ཚོགས་ཀྱིས་ཀྱང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བོག་མཁན་དུ་མའི་ཐོག་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བ་པ་ནས་མི་ཡོང་པའི་ཆེད་རྩ་བྱ་གི་ གནས་སྤངས་རི་ཅན་ཡོད་པ་དེ་ཅན་གྱིས་གནས་སྐབས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ལྟ་བུ་ཡོད་པ་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་རེ་སྐུལ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་།⁵⁶ ཕྱོགས་ཁག་རྒྱལ་ཁབ་དེས་ཐབས་ལམ་དེ་དག་ ལག་བསྟར་རི་ཅན་བྱུང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཉིན་གངས་བཅོ་ལྔའི་ནང་སྤྲོད་མེད་ཀྱི་དགོས་ཀྱི་ཡོད།

གལ་ཏེ་ཁྱེད་ཀྱིས་ཨ་སྤྱི་དེ་ཀའི་ལམ་ལུགས་ཐོག་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་སྤྱོད་ཆེད་མཉམ་ལས་བྱས་པའམ། མཉམ་ལས་བྱེད་བཞིན་པ། མཉམ་ལས་བྱས་ཁྱོད་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱི་ཆེན་ པས་འཛིགས་སྐྱབ་དང་ཚོལ་ལན་སློག་པའི་བྱ་སྤྱོད་ཁྱོད་བཞིན་ཡོད་ཆེ་བྱེད་ཀྱིས་གཤམ་གསལ་ལྟར་གནང་དགོས།

- ཨ་སྤྱི་དེ་ཀའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་ཚོགས་ཁང་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་སྤྱོད་ལས་འགུལ་པའི་དམིགས་བསལ་ཞིབ་འཇུག་མི་སྤྱི་དང་ཚོལ་ལན་སློག་པའི་གནད་དོན་ཐད་འབྲེལ་ མཐུན་པ་བཅས་ལ་འབྲེལ་བ་གནང་དགོས། ད་ལྟའི་ལས་འཁུར་བཞི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་དེ་མི་རི་ཡི་ལུས་བྱ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན། འབྲེལ་ལམ་གནང་ལུལ་ནི་ au-banjul@af-rica-union.org འཕྲིན་འབྲེལ་གནང་སྐབས་ africancommission@yahoo.com དང་ BagonaA@africa-union.org གཉིས་ལ་ངོ་ བཟུས་གནང་དགོས།

ཁྱེད་ཀྱིས་གཤམ་གསལ་ལྟར་ཡང་གནང་ཆོག

- ཨ་སྤྱི་དེ་ཀའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟན་ཚོགས་ཁང་གི་གནས་ཚུལ་སྤྲོད་མེད་ཀྱིས་ཏེ་ au-banjul@africa-union.org གལ་སྲིད་གནས་སྤངས་དཀའ་ངལ་ཆེ་བས་དགོས་ མཁོ་བྱུང་ན་དུས་འགྲུངས་ཐབས་ལམ་ཡོང་བའི་རེ་སྐུལ་ལྟ་བུ་ཆོག

54 <https://achpr.au.int/en/documents/2023-11-23/fact-sheet-no-1-reprisals-africa>
 55 གསལ་འདོན་ཞོག་གངས་ ༣ འཕྲིན་གཏོང་བརྒྱུད་རིམ་, ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༡༣, ༢༠༢༡, <https://achpr.au.int/en/communications-procedure>
 56 འགྲོ་བ་མི་དང་མང་ཆོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་ཀྱི་ཨ་སྤྱི་དེ་ཀའི་ལྟན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་རིམ་སྤྲིག་གཞི, སྤྲིག་གཞི་ ༡༠༠, ༢༠༢༠
 མང་ཆོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐོག་ཨ་སྤྱི་དེ་ཀའི་ལྟན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་རིམ་སྤྲིག་གཞི <https://achpr.au.int/en/rules-procedure>

ལེའུ་ལུ་པ།

ཀྱུ་ལ་ཁབ་ཁག་ནས་ཀྱུ་བ་སྒྲོར་བྱ་ཀྱུ།

ཨ་རིའི་ལམ་སྟོན་དེའི་ནང་གཞུང་འབྲེལ་གཅིག་ཁྱེད་མ་ཡིན་པར་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཀླུ་ལྷིའི་ཚོགས་པ་ཁག་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་ཀླུ་ལྷིའི་
དང་། ཁོ་ཚོར་ཉེན་ཁ་འབྱུང་བཞིན་པ་ནམས་ཀྱི་གནས་སྐྱད་ས་མེལ་ཆེད་མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལྷིའི་ཚོགས་པ་དེའི་ལས་དོན་ཆོན་པ་ཁག་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་པ། གཞུང་ཚབ་ལས་ཁུངས་
སོ་སོར་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལས་བྱེད་མི་སྣ་བསྐོས་འཇགས་གིས་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་སྟོང་ཆར་ལྷ་སྟོང་བྱེད་པ། དམིགས་བསལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ལ་འབྲེལ་གཏུག་དང་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་
ལག་ཆ་སྣ་ཚོགས་པེད་སྟོང་གཏོང་བ་བཅས་ཀྱི་ཐོག་ཨ་རིའི་ཕྱི་འབྲེལ་འབད་བཙོན་ལ་ནན་བཤད་བྱས་ཡོད།

ཁེན་ཁའི་ལམ་སྟོན་ནང་འཁོད་དོན། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་ཀླུ་ལྷིའི་ཚོགས་པ་ཀླུ་ལྷིའི་གཞུང་ཚབ་ལས་ཁུངས་ཁག་གི་གཙོ་བོའི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན། དེ་ཡང་ཕྱི་འབྲེལ་གྱི་ཐབས་
ལམ་དང་། མང་ཚོགས་ལ་གསལ་བསྐྱབས་སྟེལ་ཀྱ། སྤྱི་ཚོགས་བྱེད་ལམ་བརྒྱད་ནས་ཀླུ་ལྷིའི་སྤྱི་ཚོགས་བྱེད་ཀྱི། དེ་བཞིན་ཁྱིམ་སྡེ་དང་ཉན་ཞིབ་ལ་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་ཀྱི། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་
ཐང་ཚོད་ལེན་པ་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་ནམས་ལ་འཆོམས་གཟིགས་བྱེད་ཀྱི། དེ་བཞིན་ཇ་དྲག་རྒྱུ་རྒྱུ་སྟོང་ཚོགས་པ་དང་འབྲེལ་ལམ་ཞུ་ཀྱི། མཉམ་འབྲེལ་ཀླུ་ལྷིའི་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱབས་བཅོལ་
ལས་ཁུངས་བརྒྱད་ཇ་དྲག་སྤྱད་སྟོབ་ལས་གཞིའི་ལོག་སྤྱབས་བཅོལ་སྟོང་ཀྱི་བཅས་འཁོད་ཡོད།

ཡུ་རོབ་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པའི་ལམ་སྟོན་ནང་། ཡུ་རོབ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་སྟེ་ཆོན་པ་ཀླུ་ལྷིའི་སྤྱི་ཚོགས་བྱེད་པའི་ལས་དོན་ཡར་
ཀླས་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་དཔྱད་ཡོད་བསམ་འཆར་བཏོན་ཡོད། ཡུ་རོབ་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ལམ་སྟོན་ནང་ཉེན་ཁར་སྤྱད་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་མཁན་གྱི་སྟེ་ཆོན་ཁག་ལ་ཐེ་
གཏོགས་བྱེད་ཀྱི་དང་། ཁོང་ཚོར་ཀླུ་ལྷིའི་རམ་རྒྱུས་རམ་བྱེད་པའི་དཔྱད་ཡོད་ཐབས་ལམ་འཆར་འབྲུལ་ཞུས་ཡོད། ཡུ་རོབ་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ལས་འགུལ་ཁག་སྟེལ་ཚོགས་པའི་
ཐབས་ལམ་ཁོངས་སུ་ཉེན་ཁར་སྤྱད་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་སྟེ་ཆོན་ཀྱི་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་མཁན་སྟེ་ཆོན་ལ་གནས་ཚུལ་མཉམ་སྟོང་དང་ཐབས་བྱས་ཀྱི་
མཐུན་སྟེལ་བྱེད་ཀྱི། འོས་འཆོམ་གྱིས་འབྲེལ་ལམ་ཀླུ་ལྷིའི་དཔྱད་ཀྱི། འོས་འཆོམ་གྱིས་དེལ་བསྐྱབས་སམ་འཆོམས་གཟིགས། མཐོན་འཁོད་སོགས་ཀྱི་ལས་ནས་འགྲོ་བ་མིའི་
ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པའི་སྟེ་ཆོན་ལ་མཛོན་གསལ་དོད་པའི་དང་ནས་ཀླུ་ལྷིའི་མཚོན་པ་བྱེད་ཀྱི། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་མཁན་སྟེ་ཆོན་གྱི་ཁྱིམ་སྡེ་གཏུགས་ལ་ཞུགས་ཏེ་ལྷ་ཞིབ་བྱེད་
ཀྱི་བཅས་གསལ་ཡོད།

ཐེན་ལན་ཁའི་ལམ་སྟོན་ནི། ཡུ་རོབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་བཙོན་པ་ཞིག་ཡིན། ཐེན་ལན་ཁའི་ཕྱི་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ཁག་གིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་
ལེན་པར་མཐུན་ཆེན་སྟོར་ཀླུ་ལྷིའི་གཞིགས་འདེགས་བྱེད་ཆེད་ཡིན་པ་དང་། ཉེན་ཁར་སྤྱད་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་རྒྱུ་རྒྱུ་སྟོང་དང་སྤྱད་སྟོབ་བྱེད་ཀྱི་ལེན་པ་གཞུང་སྟེར་
གཉིས་ཀའི་ཕྱི་འབྲེལ་གྱི་ཐབས་ལམ་དང་། ཀླུ་ལྷིའི་ཐབས་ལམ་དང་ཀླུ་ལྷིའི་ཐབས་ལམ་གཞན་དུ་གནས་སྟོར་རྒྱུ་རྒྱུ་སྟོང་ལོག་པ་བྱེད་ཀྱི་སོགས་བཙོན་ཡོད།

ཨར་ལན་ཁའི་ཀླུ་ལྷིའི་གཞུང་ཚབ་དང་ལས་འགུལ་ཁང་ཁག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་འཛིན་པའི་ལམ་སྟོན་ཀྱི་ཞེས་པའི་ནང་། ཨར་ལན་ཁའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་
ཐང་ཚོད་ལེན་པར་ཀླུ་ལྷིའི་སྤྱི་ཚོགས་བྱེད་པའི་སྤྱི་བཤད་དང་། གཞུང་ཚབ་ཁག་གིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པར་ཀླུ་ལྷིའི་སྤྱི་ཚོགས་བྱེད་པའི་ལས་འཆོམ་སྟོར་གསལ་ཡོད་
པ་སྟེ། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོད་ལེན་པ་དང་། ཡང་ན་ཁོང་ཚོའི་ནང་མི་ལ་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་དང་། གསལ་བའི་ཕྱི་འབྲེལ་ལས་དོན། གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་བརྒྱུད་ལམ། ཀླུ་ལྷིའི་
དམ་ཡུ་རོབ་མཉམ་སྟེལ་གྱི་བྱེད་སྟོ། ཀླུ་ལྷིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལས་ཁུངས་དང་སྤྱི་དཔྱད་མོལ། ཡོངས་ཁྱབ་གསལ་བསྐྱབས། ཡུ་རོབ་མཉམ་སྟེལ་གྱི་ཚོགས་པའི་ཀླུ་ལྷིའི་ཐབས་
ས་གནས་སམ་ཡང་ན་རྟེན་ལེགས་ལ་ཕྱི་ཡོད་པའི་ས་ཁུལ་ལས་དོན་ཚོགས་ཆུང་ལ་གནད་དོན་གསལ་འདོན་དང་། དེ་བཞིན་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོགས་རམ་མཐོང་མཆོན་ལས་གཞིའི་ལོག་
ཨར་ལན་ཁའི་དུས་ལྟར་བདེ་འཇགས་དལ་གསོ་ཞུ་བའི་གོ་སྐབས་བཅས་ཡོད།

ནོར་མེ་ཡི་ལམ་སྟོན་ནང་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་འདི་ཆེད་དང་། གཞུང་འབྲེལ་གྱི་མཇུག་འབྲས། གཞུང་འབྲེལ་གྱི་སྟོན་བཙོན། ཁྱིམ་སྡེ་ཁང་གི་གནས་ལུགས་ལ་ལྷ་ཞིག་བཙོན་འཇུག་དང་
བཀག་ཉར། ཁྱིམ་ཆང་དུ་འགྲོ་བ། གསལ་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་སོགས་ཐབས་ལམ་སྣ་ཚོགས་བཏོན་ཡོད། ལམ་སྟོན་དེའི་ནང་སྤྱད་སྟོབ་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ཇ་དྲག་ཡོད་པའི་གནས་སྐྱད་ས་
ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཡང་གསལ་ཡོད། དཔེར་ན་བདེ་འཇགས་ཁྱིམ་ཆང་དམ་སྤྱབས་བཅོལ་ཁང་དུ་དུས་ལྟར་སྤྱད་སྟོབ་དང་། ཀླུ་ལྷིའི་སྤྱི་ཚོགས་བྱེད་ཀྱི་ས་ཁུལ་གཞན་དང་། ས་ཁུལ་གཞན་གྱི་ཀླུ་
ཁག་ཐན་ཇ་དྲག་ཆེ་བའི་གནས་ཚུལ་འོག་ནོར་མེ་ཕྱི་འགྲོ་བའི་དཔལ་འབྱོར་དང་ལག་ལེན་གྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་སྟོང་ལོག་པ་སོགས་བྱེད་དགོས་གསལ་ཡོད།

སྤྱད་སྟེལ་ལམ་སྟོན་ནང་། གནས་སྐབས་གཞུང་ཚབ་དུ་སྤྱད་སྟོབ་བྱེད་ལུལ་བཅས་ཐད་ཀར་སྤྱད་སྟོབ་བྱེད་ཐབས་དང་། ལུལ་བྱ་གཞན་དུ་བསྟོད་ཀྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་སྟོང་ལོག་པ་སོགས་རམ། ཕྱི་ཀླུ་ལྷིའི་
ཚོགས་འདུར་མེབས་པ་འཕམ་ཕྱིར་ལོག་ཀྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་སྟོང་ལོག་པ་སོགས་ཀྱི་ཚོགས་འདུར་ཞུགས་ཆེས་ལྷ་སྟེ། གསལ་བའི་གནས་ཚུལ་ཕྱི་བསྐྱབས་
སྟེལ་ཀྱ། འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་པར་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་ཀྱི། གཞུང་ཚབ་ཀྱི་གཞོན་པ་ལུགས་སྟེལ་ཀྱ། ཡོངས་ཁྱབ་གསལ་བསྐྱབས་བྱེད་ཀྱི་བཅས་སྤྱད་སྟོབ་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཁག་ཅིག་
གསལ་ཡོད།

དེའི་ལམ་སྟོན་ནང་། དེའི་ཕྱི་ལོ་སྤྱི་ཚབ་དོན་གཙོ་དང་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་༥་ཀྱི་ཐོག་ནས་འཛམ་གྱིས་འགོ་བཙུག་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལོན་པ་རྣམས་ལ་ཀྱང་སྤྱི་དང་གནད་དོན་སྤྱི་མཐུན་ཐོག་དཔོན་ཚུལ་ལྟ་བུ་ལོན་ཀྱི་ཡོད། ཐོབ་ཐང་ཚད་ལོན་པ་རྣམས་དང་ཁོ་ཚོའི་ལས་དོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་འཛམ་གྱི་སྤྱི་ཚད་གཞི་ལྷགས་ཆེ་བུ་གཏོང་རྒྱུ་འབད་བཅོམ་བྱས་ནས་འགོ་བཙུག་ཐོབ་ཐང་སྤང་མཁན་གྱི་ཁས་ལེན་ལག་བསྟར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་འཁོད་ཡོད།

༥.༩. སྤྱི་དགུང་ཁག་ནས་རྒྱུ་སྤྱོད་གཞན།

འབྲེལ་བུ་གྲོ་ལོ་ལན་སྟོག་པར་དོགས་ཐོན་བྱེད་མཁན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལ་གཞིན་ལྷགས་སྤྱད་དེ་གནད་དོན་དེ་དག་ཁག་སའ་མཆོན་པའམ་ཡང་ན་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོའི་སྤྱི་ཚད་ཆའི་སྤྱི་ཚད་སྤྱོད་བྱས་ཏེ་འགོ་བཙུག་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལོན་པར་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པའི་སྒྲུལ་མ་བྱེད་པའི་པན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད། དཔེར་ན། རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གིས་འགོ་བཙུག་ཐོབ་ཐང་ཐོན་ཁང་དང་། ཡང་ན་སྤྱི་ཡོངས་བསྐྱར་ཞིབ་ལྷན་ཆོགས། ཡང་ན་རྒྱལ་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱི་ཁྲབ་འབྲུས་མི་ཆོགས་ཆེན་གྱི་གསུང་བཤད་སོགས་འབྲེལ་བུ་གྲོ་ལོ་ལན་སྟོག་པའི་གནད་དོན་སྤྱོད་བྱེད་པར་སྒྲུལ་མ་བྱེད་ཐུབ།

ཉེ་བའི་ལོ་གསུམ་རྒྱལ་ཆོགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་གྲོ་ལོ་ལན་སྟོག་པའི་བྱ་སྤྱོད་དང་འཛིགས་སྒྲུལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་མཆོམས་འཛིག་ཡོང་བར་རྒྱལ་སྤྱིའི་བཅོན་དབང་དང་བརྟམ་བཅོས་མེད་པ་བཅོ་བའི་ལས་འགུལ་གྱི་ཆ་ཤས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གིས་འཛིགས་སྒྲུལ་དང་བརྟམ་བཅོས་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་དམིགས་པའི་སྟོན་བརྗོད་གསལ་པོ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ཇི་ཉེ་མའི་འགོ་བཙུག་ཐོབ་ཐང་ཐོན་ཁང་ཆོགས་དང་། ཉི་ལྟ་ཡོག་ཐོང་ཁེད་ཀྱི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོགས་ཀྱི་ཆོགས་ཆེན་སོགས་སུ་དམིགས་བསལ་གྱི་གཞི་འཛིག་པའི་སྤྱི་ཚད་ཀྱི་གནད་དོན་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པའི་འབོད་སྒྲུལ་ཁྱུས་ཡོད། བྱི་ལོ་ ༢༠༢༤ ལྷ་ ༤ ཆེས་ ༩༥ ཉེ་རྒྱལ་ཁབ་ ༡༡ གིས་འགོ་བཙུག་ཐོབ་ཐང་ཐོན་ཁང་ཆོགས་ཀྱི་ཆོགས་ཆེན་ཐེངས་ ༥༥ ཐོག་རྒྱལ་ཁབ་དང་ས་ཁུལ་ཁག་ ༡༠ ཡི་ནང་འཛིགས་སྒྲུལ་དང་གྲོ་ལོ་ལན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ཐེར་འདོན་གྱིས་མི་སྤྱོད་ཀྱི་གནད་དོན་སྤྱོད་བྱེད་བྱས་ཡོད་པ་དང་། བྱི་ལོ་ ༢༠༢༤ ལྷ་ ༡༠ ཆེས་ ༡༥ ཉེ་རྒྱལ་ཆོགས་ཀྱི་ཆོགས་ཆེན་ཐེངས་ ༥༤ པའི་ཐོག་ཆོགས་ཆུང་གསུམ་པའི་ནང་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་གྱིས་ཐེངས་དང་པོར་འཛིགས་སྒྲུལ་དང་གྲོ་ལོ་ལན་སྟོག་པའི་བྱ་སྤྱོད་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་སྤངས་དང་མི་སྤྱོད་ཀྱི་གནད་དོན་སྤྱོད་བྱེད་བྱས་ཡོད། ⁶⁵

65 <https://ishr.ch/campaign/endreprisals2023/>; <https://ishr.ch/campaign/endreprisals2024>

ལེའུ་བླ་པ།

ཀྱལ་སྤྱིའི་གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་

ཚོགས་པ་ཁག་གིས་ཀྱབ་སྐྱོར།

© མན་ལོ་རེ་ལེ་ཤུག / འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་པར།

གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་ཚོགས་པ་ཁག་ནི་འཛིན་སྐྱོང་དང་། དངོས་པོ་དཔལ་འབྱོར། ལག་ལེན་ཐབས་ཅུས། དོན་དངོས་ལག་ལེན་སྟེན་པའི་རྒྱུ་རྐྱེད་དང་སྤྱད་སྤྱོད་ཀྱི་འབྲུང་ཁུངས་གཤམ་ཆེན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་སྟེ། དེའི་ནང་དུ་རྩ་བའི་གི་ལྟ་ཞིབ་དང་། ལྷན་ཐོ་སྒྲུ་ཆ་བུ་ལྟ་བུ་རྒྱུ་རྐྱེད་ཀྱི་འབྲུང་དབང་འཛིན་པར་ཁུ་གཏུག་སྤྱད་སྤྱོད་ཀྱི་འཕྲིམ་བསྐྱུགས། གནས་སྐབས་གནས་སྟོབ་བྱ་རྒྱུ་ལས་སྒྲན་བཅས་རྟོགས་སྟོབ་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་འགོ་ཐོན་ལ་རྟོགས་རམ་བྱེད་པ། ལྷན་སྟོབ་དོན་དངོས་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེད་རྩ་བའི་གི་འཛོགས་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་བསྐྱུགས་བྱ། ལུས་ཁམས་དང་འབྲེལ་བའི་འཛམ་གླིང་འཛུགས་ཀྱི་ལྷན་པ་གོང་འཕེལ། འཛུགས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་འཛུགས་སྤྱི་ཚོགས་ནང་རྟོགས་རམ་(ནང་མིས་རྒྱུ་རྐྱེད་)སྟེན་ཆུང་ཡོད།

རྒྱལ་སྤྱིའི་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཞབས་ཏུ་ཁང་གི་དགོས་དམིགས་ནི་རྟོག་ལན་སྟོག་པའི་གནས་ཚུལ་རྣམས་མཛོན་གསལ་ཆེ་བྱ་གཏོང་རྒྱུ་དང་། གནས་ཚུལ་དེ་དག་རྒྱལ་སྤྱི་དང་ས་གནས་ཀྱི་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཁག་ལ་འབྲེལ་མ་ཐུན་བྱ་རྒྱུ། ཉན་ཁའི་ནང་ཡོད་པའི་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆེད་ལེན་པ་ཆོར་སྤྱད་སྤྱོད་ཀྱི་འཕྲིམ་བསྐྱུགས་བྱ་རྒྱུ། རྒྱལ་ནང་དང་རྒྱལ་སྤྱི་ས་གནས་བཅས་ཀྱི་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཁག་ལ་རྟོག་ལན་སྟོག་པར་སྟོན་འགོག་དང་དེ་ལྟར་བྱུང་ཆེ་འགན་འཁུར་བྱུང་བ་དང་འགན་འཁུར་ཡོད་པའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡོད་པར་བྱ་སྟོན་སྤྱེལ་རྒྱུ་བཅས་ཡིན།

འཕུལ་མར་ཉེན་ཁར་ཐུག་བའམ་དམིགས་འབེན་བསྐྱར་བའི་དྲག་སྤྱོད་སྤྱོད་བཞིན་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚད་ལོན་པ་ཆོར་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པའི་གདམ་ག་ཁག་ཅིག་ནི། གཤམ་གསལ་ཆོགས་པ་ཁག་གི་ཐོག་ཕྱང་ལྟར་ཡིན། འདི་ནི་ཆ་ཆང་བ་ཞིག་མིན་ལ། འདིར་ཚུད་པའི་ཆོགས་པ་རྣམས་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོད་པའི་དོན་ཡང་མིན།

- ད་ལྟ་སྤྱོད་ཐུབ་པ། རོགས་སྐྱོར་འབྲེལ་མཐུན། (<https://www.accessnow.org/help-es/>)
- ཨ་སྤྱི་རྒྱུ་འཁོར་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་ཐུབ་པ། བདེ་འཇགས་ཤོང་ཁྱེད། (<https://www.ahrnfoundation.org/sheltercity.php>)
- འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆེད་མཉམ་ལས། ར་དྲག་མ་དདུལ། (https://agir-ensemble-droits-humains.org/fr/notre-fonds-durgence/#pll_switcher)
- རང་དབང་གི་བརྗོད་པ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་བའི་ཁེ་ན་ཁྲའི་གསར་འགོད་པ། དཀའ་ངལ་ཆེ་བའི་སྐབས་ཀྱི་གསར་འགོད་པའི་ཐོབ་ཐང་། (<https://cjfe.org/journalists-in-distress-fund/>)
- བརྒྱུད་སྤྱོད་མཉམ་ལས། ར་དྲག་རོགས་སྐྱོར། (<https://www.digitaldefenders.org/>)
- འགོག་སྲུང་སྤྱོད་ཐུབ། (<https://www.defenddefenders.org/protection/>)
- ཡུ་རོབ་དང་། བྱང་ཨ་སྤྱི་རྒྱུ་འཁོར་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་ཐུབ་ཀྱི་མང་གཞི། (<https://emhrf.org/urgent-grants/>)
- ཨ་ཤི་ཡ་གླིང་། ཉེན་ཁར་ལྷུང་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་ཐུབ་ཀྱི་འཆར་གཞི། (<https://forum-asia.org/protection-plan-for-human-rights-defenders-at-risk/>)
- ཆོད་མེད་གསར་འགོད་ལྷན་ཆོགས། གསར་འགོད་པས་ལན་འདེབས། (<https://www.freepressunlimited.org/en/projects/reporters-respond-emergency-funding-for-the-media>)
- རང་དབང་ཁང་པ། འཐབ་ཚད་པའི་སྤྱི་གཞི་འཇུགས་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་མ་དདུལ། (<https://www.csolifeline.org/emergency-assistance>)
- མདུན་ཐོན་སྤྱོད་ཐུབ་ཀྱི་མ་དདུལ། (<https://www.frontlinedefenders.org/en/programme/protection-grants>)
- འཇམ་གླིང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཐོབ་ཐང་། (<https://globalhumanrights.org/who-we-are/our-approach/>)
- ཕྱི་རྒྱལ་དུ་འབྲེལ་བ་བྱེད་པའི་བཞུགས་པ། (<https://www.ifa.de/en/funding/elisabeth-selbert-initiative/>)
- རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་མཐུན་ཆོགས་ཀྱི་ཉེན་ཁར་ལྷུང་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་ཐུབ་པར་རོགས་དདུལ། (<https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/financial-support/grantapplication-for-human-rights-defenders-at-risk>)
- རྒྱལ་སྤྱིའི་གསར་འགོད་མཐུན་ཆོགས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ཐོབ་ཐང་། (<https://www.ifj.org/safety-fund>)
- རྒྱལ་སྤྱིའི་མཆན་མཐུན་དགའ་རོགས་ཆོགས་པ། (ILGA) (<https://ilga.org/>)
- རྒྱལ་སྤྱིའི་གསར་འགྲུར་བརྒྱུད་ལམ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆོགས་པའི་བདེ་འཇགས་ཐོབ་ཐང་། (<https://www.mediasupport.org/about/safety-fund/>)

- རྒྱལ་སྤྱིའི་བྱད་མེད་གསར་འགོད་པའི་མང་གཞི་ཚོགས་པའི་ཇ་འག་རོགས་དུལ། (<https://www.iwmf.org/programs/emergency-fund/>)
- གསར་འགོད་པའི་ཁང་བ། (<http://www.maisondesjournalistes.org/about-la-maison-des-journalistes/>)
- མ་དྲེ་ཚོགས་པའི་རོགས་དུལ་སྤྱོད་ཕྱོགས། (<https://www.madre.org/about/our-approach/>)
- བྱི་ཕྱོགས་རྒྱལ་སྤྱི། (<https://outrightinternational.org/>)
- བན་ཨ་ཟླ་རི་ཀའི་གྲོང་ཆེན་གྱི་མི་རིགས་སྤྱེ་ཆན་གྱི་འགོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་སྟོབ་པའི་བྱ་རྒྱའི་གོང་ཁྲིའི་ལྟེ་བ། (<https://africandefenders.org/what-we-do/hub-cities/>)
- སྤྱད་སྟོབ་པ་ནམས་ལ་རྒྱབ་སྟོར་བྱེད་བ། (<https://protectdefenders.eu/protecting-defenders/>)
- རྒྱལ་མཆམས་མེད་པའི་གསར་འགོད་བ། (<https://rsf.org/en/individual-support>)
- རོགས་དུལ་ཐེབས་ཟ། (<https://rorypecktrust.org/how-we-help/financial-support/>)
- འགོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱད་སྟོབ་མཁན་བྱད་མེད་ཀྱི་ཇ་འག་ས་དུལ། (<https://urgentactionfund.org/our-grants/>)

© བར་བ།: ISHR

ང་ཚོའི་ལས་དོན་དང་ཡང་ན་དེ་བའི་འདིའི་ནང་འཁོད་པའི་གནད་དོན་གང་རུང་སྒྲོར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཁ་གསལ་གཟིགས་འདོད་ན། ང་ཚོའི་བླ་
ཚིགས་ཁ་གྲུང་ www.ishr.ch ནང་གཟིགས་པའམ་ཡང་ན་ information@ishr.ch ལ་འབྲེལ་བ་གནང་ན་འགྲིག།

[@ishr.ch](https://twitter.com/ishr.ch)

[International Service
for Human Rights](https://www.linkedin.com/company/international-service-for-human-rights)

[@ISHRglobal](https://www.facebook.com/ISHRglobal)

[@ISHRglobal](https://www.instagram.com/ISHRglobal)

[@ISHRglobal](https://www.youtube.com/ISHRglobal) |

[@ISHRglobal](https://www.facebook.com/ISHRglobal)

ཇི་ནི་བའི་ལས་ཁུངས།

Rue de Varembé 1, 5th floor, P.O. Box 16,
CH-1211 Geneva 20 CIC, Switzerland

ནིུ་ཡོག་ལས་ཁུངས།

777 UN Plaza, 7th floor, New York,
NY 10017, USA